

სვანეთი, თეთნალდი

ქართული ღვინო

83 6-7

- კალიფორნიის შტატის ქალაქებში, დევისსა და სან-ფრანცისკოში, ქართული ღვინის ფორუმი წარმატებით ჩატარდა
- ღვინის ეროვნული სააგენტოს მხარდაჭერით, ლოს-ანჯელესში, ბუნებრივი ღვინოების გამოფენაზე „RAW Wine“ ქართული ქვევრის ღვინო იყო წარმოდგენილი
- ღვინის ეროვნული სააგენტოს მხარდაჭერით, გამოფენაზე „RAW Wine Berlin“ ქართული მცირე მარნების ღვინოები იყო წარმოდგენილი
- ქართული ღვინის კიდევ ერთი აღიარება. იტალიაში, ქალაქ მერანოს ცენტრში ქართული ქვევრი დაიდგა

ვენახების კადასტრი

83 8

ვენახების კადასტრის პროგრამის ანგარიში

წარმატების ისტორიები

83 9

- სახელმწიფო ხელშეწყობით შექმნილ საწარმოში სხვადასხვა სახეობის ტყლაპს აწარმოებენ
- სასოფლო-სამეურნეო კოოპერატივი „შატო აკურა“ ათზე მეტი სახეობის ღვინოს აწარმოებს
- ლავოდების მუნიციპალიტეტში ბიოდეგრადირებადი საწარმო ჩიხრების საწარმო მოქმედებს
- ქვემო ქართლში, 800 ჰექტარ სასოფლო-სამეურნეო მიწის ფართობი რეგულარულად მოიხრწყება
- კახეთში, 1300 ჰექტარ სასოფლო-სამეურნეო მიწის ფართობზე სარწყავი წყლის მიწოდება გაუმჯობესდება

გარემოს დაცვა

83 10-11

- წინასახალწოდ წინვოვანი ხე-მცენარეების უკანონო მოპოვებაზე კონტროლი მკაცრდება
- აზერბაიჯანის რესპუბლიკის ეკოლოგიისა და ბუნებრივი რესურსების სამინისტროს დელეგაციის წევრების ვიზიტი საქართველოში
- მავნებელი მწერის - მბეჭდავი ქერქიჭამიას წინააღმდეგ ბრძოლის ღონისძიებები
- პროექტის „ტყის მდგრადი მართვა ადიგენის მუნიციპალიტეტში“ პირველი ეტაპის შედეგები სამუშაო შეხვედრაზე ეროვნული სააგენტოს, გერმანიის საერთაშორისო თანამშრომლობის საზოგადოებისა (GIZ) და ბუნების დაცვის მსოფლიო ფონდის (WWF) წარმომადგენლებმა განიხილეს

დაცული ტერიტორიები

83 12

ეიხლერის ტიტა

ბიომრავალფეროვნება

83 13

საქართველოს ბიომრავალფეროვნება

განათლება

83 14

- გარემოსდაცვითი ინფორმაციისა და განათლების ცენტრის გარემოსდაცვითი და აგრარული საგანმანათლებლო პროგრამები მოსწავლეებისთვის

სასარგებლო რჩევები

83 15-16

- გლობალური კლიმატური გამოწვევები
- შერბილების ღონისძიებების ელემენტები საქართველოს ხილის მდგრადი წარმოებისთვის
- ესპარცეტის კულტურის სარეველები

ახალი ამბები

83 2-5

- გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის მინისტრმა, ოთარ შამუგიამ და ევროკავშირის ელჩმა, პაველ ჰერჩინსკმა კონფერენცია „LEADER: ევროპული მიდგომა სოფლად უკეთესი ცხოვრებისთვის“ გახსნეს
- საქართველო, ევროპის საბჭოს ევროპის ველური ბუნებისა და ბუნებრივი ჰაბიტატების დაცვის კონვენციის ბიუროს და მუდმივმოქმედი კომიტეტის თანათავმჯდომარე ქვეყანა იქნება
- მინისტრი ოთარ შამუგია უნგრეთის ელჩს საქართველოში ანა მარია შიკოს შეხვდა
- გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის მინისტრმა, ოთარ შამუგიამ და გაეროს სურსათისა და სოფლის მეურნეობის ორგანიზაციის (FAO) წარმომადგენელმა საქართველოში, რაიმუნდ იელემ ხელი შეთანხმების დოკუმენტს მოაწერეს

- საქართველოს გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის მინისტრი ოთარ შამუგია აზერბაიჯანის რესპუბლიკის ეკოლოგიისა და ბუნებრივი რესურსების მინისტრს, მუხთარ ბაბაევს შეხვდა
- ოთარ შამუგია: „ჩვენ ხელი უნდა შევუწყოთ პროცესს, რომ თითოეულმა ფერმერმა შეძლოს ციტრუსის მოსავლის აღება, რეალიზაცია და მიიღოს შემოსავალი“
- ოთარ შამუგიამ გურიაში მეთხილე ფერმერებს თხილის წარმოების მხარდაჭერის ახალი პროგრამა გააცნო

თხილის წარმოების ხელშეწყობის პროგრამაში რეკონსტრუქცია დაიწყო

- გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის სამინისტროში ნიადაგის საერთაშორისო დღე აღინიშნა

- გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის მინისტრი ოთარ შამუგია საქართველოს სოფლის მეურნეობის მეცნიერებათა აკადემიის წევრებს შეხვდა

გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის მინისტრმა, ოთარ შამუგია და ევროკავშირის ელჩმა, კაველ ჰერჩინსკამ კონფერენცია „LEADER: ევროკავშირის მიღწევა სოფლად უკეთესი ცხოვრებისთვის“ გახსნეს.

კონფერენციაზე ევროკავშირის დაფინანსებით განხორციელებული პროგრამის „ENPARD-საქართველო“ შედეგები შეაჯამეს, რომელიც საქართველოს სოფლის განვითარებაში ევროკავშირის მოდელის დანერგვას, სოფლად სიღარიბის შემცირებასა და სოფლად მცხოვრები მოსახლეობის მდგრადი მომავლის მშენებლობას ემსახურება.

კონფერენციის მონაწილეებმა საქართველოს სოფლის განვითარების წარმატებებზე, გამოწვევებსა და სამომავლო ნაბიჯებზე იმსჯელეს.

„ევროკავშირი უკვე მრავალი წელია გვეხმარება და ჩვენი აქტიური მხარდაჭერა როგორც სოფლის მეურნეობის, ასევე, სოფლის განვითარების და გარემოს დაცვის მიმართულებებით. პროექტის ფარგლებში არაერთი მნიშვნელოვანი ღონისძიება იქნა დაფინანსებული, რომელშიც ჩართული არიან საერთაშორისო

ორგანიზაციები. 1900-ზე მეტი ფერმერი იქნა სხვადასხვა მიმართულებით მხარდაჭერილი, განხორციელდა არაერთი სტრატეგიის, რამდენიმე კანონმდებლობის შემუშავება. მიმდინარეობს სამინისტროს ინსტიტუციური რეფორმა, ასევე სოფლის განვითარების სააგენტოს გადამხდელ სააგენტოდ რეფორმის პროცესი და ა.შ. დარწმუნებული ვარ, მეოთხე ფაზაც ასეთივე წარმატებული იქნება. ეს მხარდაჭერა ჩვენი ქვეყნისთვის მეთად მნიშვნელოვანია“, - აღნიშნა ოთარ შამუგია.

როგორც მინისტრმა აღნიშნა, საქართველოს მთავრობა მნიშვნელოვან ნაბიჯებს დგამს სოფლის მდგრადი განვითარების მიმართულებით, რაც საქართველოს ეროვნულ პრიორიტეტს და ევროკავშირთან ინტეგრაციის ამოცანებს შეესაბამება.

„სოფლის განვითარება ევროკავშირისა და საქართველოს თანამშრომლობის მნიშვნელოვანი სფეროა. მდგრადი, მზანე და თანასწორი სოფლის განვითარება ხელს უწყობს სიღარიბის აღმოფხვრას და დასაქმების შესაძლებლობების შექმნას ადამიანებისა და გარემოს საკეთილდღეოდ. სოფლის განვითარების მოდერნიზების, შესაბამისი პოლიტიკის შექმნისა და პრაქტიკული მიდგომების დანერგვის მხრივ, საქართველომ გასული 10 წლის მანძილზე მნიშვნელოვანი ნაბიჯები გადადგა. ევროკავშირი მიესალმება ამ წარმატებას და აგრძელებს საქართველოს ხელშეწყობას სოფლად უკეთესი შესაძლებლობების შესაქმნელად“, - განაცხადა ევროკავშირის ელჩმა საქართველოში კაველ ჰერჩინსკიმ.

კონფერენციის პარალელურად, ფერმერული წარმოებისა და სასოფლო-სამეურნეო პროდუქციის გამოფენა გაიმართა.

ENPARD-ის მეოთხე ფაზა 2021-2025 წლებში, ევროკავშირის 55 მილიონი ევროს დაფინანსებით განხორციელდება. პროგრამის ძირითადი ყურადღება სოფლის განვითარების პოლიტიკის შემუშავებასა და დანერგვას დაეთმობა, ასევე ფერმერთა და მეწარმეთა ხელშეწყობას ევროკავშირის ბაზარზე წვდომის მიზნით.

ღონისძიება ევროკავშირის ხელშეწყობითა და გაეროს განვითარების პროგრამის (UNDP), გაეროს სურსათისა და სოფლის მეურნეობის ორგანიზაციის (FAO), Action Against Hunger-ის, CARE საქართველოს, CENN-ის და People in Need-ის ორგანიზებით გაიმართა.

კონფერენციაში ავსტრიის განვითარების სააგენტოსა და ჩეხეთის რესპუბლიკის საელჩოს, საქართველოს მთავრობის, პარლამენტისა და ადგილობრივი თვითმმართველობის, არასამთავრობო ორგანიზაციების, სოფლად მომუშავე კომპანიების, ადგილობრივი განვითარების ჯგუფების (LAGs) წარმომადგენლები და საერთაშორისო პარტნიორები მონაწილეობდნენ.

აღსანიშნავია, რომ პროგრამა „ENPARD - საქართველო“ უკვე ათი წელია მიმდინარეობს. ENPARD-ის ფარგლებში, საქართველომ მოახდინა სოფლის განვითარების ინსტიტუციური, საკანონმდებლო და ადმინისტრაციული სისტემების ჰარმონიზება ევროკავშირის სოფლის მეურნეობის ერთიან პოლიტიკასთან, გაიზარა ევროკავშირის წევრის ქვეყნების საუკეთესო პრაქტიკა.

საქართველო, ევროკავშირის საბჭოს ევროკავშირის ველური ბუნებისა და ბუნებრივი ჰაბიტატების დაცვის კონვენციის ბიუროს და მუდმივმოქმედი კომიტეტის თანათავმჯდომარე ქვეყანა იქნება

საფრანგეთის ქალაქ სტრასბურგში, ევროკავშირის საბჭოს ევროკავშირის ველური ბუნებისა და ბუნებრივი ჰაბიტატების დაცვის შესახებ კონვენციის (ბერნის კონვენცია) მუდმივმოქმედი კომიტეტის 42-ე სხდომაზე, საქართველოს გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის სამინისტროს ბიომრავალფეროვნებისა და სატყეო დეპარტამენტის უფროსი კარლო ამირჯულაშვილი ბიუროს ვიცეთავმჯდომარედ ერთი წლის ვადით აირჩიეს.

კომიტეტმა საქართველოს მიერ 2013-2021 წლებში შერჩეული და კონვენციის

სადმი წარდგენილი 66 ტერიტორია, საერთო ფართობით 1,3 მილიონი ჰექტარი, ზურმუხტის დამტკიცებულ ტერიტორიებად ცნო და დაამტკიცა.

აღსანიშნავია, რომ კონვენციის დანერგვისა და საქართველო-ევროკავშირის შორის 2014 წელს ასოცირების შეთანხმებით აღებული ვალდებულებების შესრულებისათვის, საქართველოში ზურმუხტის ქსელი შეიქმნა და მისი განვითარებისათვის ტერიტორიების დამტკიცება უმნიშვნელოვანესი პროცესია.

აღნიშნულ პოზიციაზე საქართველოს წარმომადგენლის დანიშვნა ხელს შეუწყობს, ერთი მხრივ, ქვეყნის აქტიურ წარმომჩენას ევროკავშირის საბჭოს სტრუქტურებში, ხოლო, მეორე მხრივ, საქართველოში გარემოსდაცვითი პოლიტიკის ეფექტიანად განხორციელებას; გაუმჯობესდება საქართველოში საერთაშორისო ქსელში ჩართული დაცული ტერიტორიების დაცვა და მართვა. ამ ეტაპზე, საქართველოს ყველა ზურმუხტის ტერიტორიის მართვის გეგმების შემუშავების პროცესი აქტიურად მიმდინარეობს.

გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის მინისტრი ოთარ შამუგია უნგრეთის ელჩს საქართველოში ანა მარია შიკოს შეხვდა

მინისტრმა მადლობა გადაუხადა ელჩს მრავალწლიანი თანამშრომლობისთვის და გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის განვითარების მიმართულებით უნგრეთის გამოცდილების გაზიარების სურვილი გამოთქვა.

საუბარი შეეხო აგროტურიზმის განვითარების, ღვინის ექსპორტის ზრდის, სათესლე მასალის წარმოების, აგრარული პროდუქციის წარმოებისა და მესაქონლეობის სექტორის მიმართულებით თანამშრომლობის გაღრმავების საკითხებს.

„ქვეყნის ევროკავშირთან დაახლოების პროცესში, უნგრეთის

გამოცდილების გაზიარება განსაკუთრებით მნიშვნელოვანია. ჩვენი ამოცანაა, ქვეყნის სასურსათო უსაფრთხოების უზრუნველყოფა და ფერმერების დახმარება მეტი და ხარისხიანი პროდუქციის წარმოების მიზნით. ერთობლივი ძალისხმევით, ვფიქრობ, თანამშრომლობა ორმხრივად სასარგებლო იქნება“, - განაცხადა ოთარ შამუგიამ.

ანა მარია შიკოს ქვეყნებს შორის არსებული მეგობრული და მჭიდრო პარტნიორული ურთიერთობების მნიშვნელობის შესახებ ისაუბრა და საქართველოსთან, როგორც საიმედო პარტნიორ ქვეყანასთან სოფლის მეურნეობის და გარემოსდაცვითი მიმართულებით თანამშრომლობის გაღრმავების სურვილი გამოთქვა. როგორც უნგრეთის ელჩმა აღნიშნა, მოხარული იქნება თუ უნგრეთში მეტ ქართულ, ხოლო საქართველოში მეტ უნგრულ პროდუქტს იხილავს.

საქართველოს გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის მინისტრი ოთარ შამუგია აზერბაიჯანის რესპუბლიკის ეკოლოგიისა და ბუნებრივი რესურსების მინისტრს, მუხთარ ბაბაევს შეხვდა

შეხვედრაზე მხარეებმა ორ ქვეყანას შორის გარემოსდაცვითი მიმართულებით თანამშრომლობის გაღრმავების საკითხები განიხილეს.

ოთარ შამუგიამ ქვეყნებს შორის მრავალწლიანი კეთილმეზობლური და პარტნიორული ურთიერთობის მნიშვნელობის შესახებ ისაუბრა და დელეგაციის წევრებს გარემოსდაცვითი მიმართულებით საქართველოში განხორციელებული რეფორმების შესახებ მიაწვდინა ინფორმაცია.

„გარემოს დაცვა ჩვენი სახელმწიფოს ერთ-ერთი პრიორიტეტული მიმართულებაა. მოგეხსენებათ, ჩვენი წარმატებული თანამშრომლობის მაგალითია ვაშლოვანის დაცულ ტერიტორიაზე აზერბაიჯანიდან შემოყვანილი ქურციკების პოპულაციის ზრდის ხელშეწყობის პროექტი. ვფიქრობ, ერთობლივი ძალისხმევით, ჩვენი ქვეყნებისთვის და რეგიონისთვის არაერთ სასარგებლო ღონისძიებას განვახორციელებთ“,- განაცხადა ოთარ შამუგიამ.

მუხთარ ბაბაევმა მადლობა გადაუხადა მინისტრს საიმედო პარტნიორობისთვის და წყლის რესურსების, ტყის მდგრადი

მართვის და ბიომრავალფეროვნების დაცვის მიმართულებით გამოცდილების გაზიარების სურვილი გამოთქვა.

„საქართველოს გარემოსდაცვითი კუთხით მნიშვნელოვანი პროგრესი აქვს. საუბარი ეხება სატყეო რეფორმის, წყლის რესურსების მართვის და ჰაერის ხარისხის გაუმჯობესების საკითხებს. მოგეხსენებათ, კლიმატის ცვლილება საყოველთაო პრობლემაა. ვფიქრობ, გამოცდილების გაზიარებით, შევძლებთ ურთიერთსასარგებლო და ეფექტიან თანამშრომლობას“,- განაცხადა მუხთარ ბაბაევმა.

შეხვედრას აზერბაიჯანის რესპუბლიკის ეკოლოგიისა და ბუნებრივი რესურსების სამინისტროს დელეგაციის წევრები, საქართველოს გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის მინისტრის მოადგილეები - ნინო თანდილაშვილი, იური ნოზაძე, კახა კაკაბაძე და შესაბამისი უწყებების წარმომადგენლები ესწრებოდნენ.

შეხვედრის ფარგლებში, ხელი მოეწერა თანამშრომლობის მემორანდუმს, რომელიც დაცული ტერიტორიების საუკეთესო საერთაშორისო გამოცდილებით მართვას, ბუნებრივი მემკვიდრეობის დაცვასა და კონსერვაციას ითვალისწინებს.

გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის მინისტრმა, ოთარ შამუგიამ და გაეროს სურსათისა და სოფლის მეურნეობის ორგანიზაციის (FAO) წარმომადგენელმა საქართველოში, რაიმუნდ იელემ ხელი შეთანხმების დოკუმენტს მოაწერეს

სოფლის მეურნეობისა და სოფლის განვითარების ევროპის სამეზობლო პროგრამის ENPARD IV-ის ფარგლებში ხელმოწერილი შეთანხმება, შვედეთის განვითარების სააგენტოს მხრიდან სურსათის უვნებლობის, სანიტარული და ფიტოსანიტარული ღონისძიებების მხარდასაჭერად, 3.4 მილიონი აშშ დოლარის ოდენობის ფინანსურ მხარდაჭერას ითვალისწინებს.

ოთარ შამუგიამ ქვეყნისთვის ხარისხიანი პროდუქციის წარმოების ზრდის მნიშვნელობაზე ისაუბრა და ხაზგასმით აღნიშნა ცოდნისა და თანამედროვე ტექნოლოგიების დანერგვის მიმართულებით მხარდაჭერის საკითხი.

მინისტრმა მადლობა გადაუხადა გაეროს სურსათისა და სოფლის მეურნეობის ორგანიზაციისა და შვედეთის მთავრობას მრავალწლიანი ეფექტიანი თანამშრომლობისთვის და ევროკავშირთან

დაახლოების და ევროპულ ბაზრებზე წვდომის გამარტივების პროცესში, ყურადღება ENPARD IV-ის მნიშვნელობაზე გაამახვილა.

„ყველა პროცესი, რაც ქვეყნის ევროკავშირთან ინტეგრაციას უკავშირდება, შეუფერხებლად და წარმატებით მიმდინარეობს.

სამინისტრო აღებულ ვალდებულებებს ზედმინევით ასრულებს. მოგეხსენებათ, ამ პროცესში უმნიშვნელოვანესი საერთაშორისო პარტნიორობის მხარდაჭერაა, რისთვისაც მადლობა მინდა გადაგიხადოთ“,- განაცხადა ოთარ შამუგიამ.

გაეროს სურსათისა და სოფლის მეურნეობის ორგანიზაციის (FAO) წარმომადგენელმა საქართველოში, რაიმუნდ იელემ ENPARD III -ის წარმატებული განხორციელების შესახებ ისაუბრა და ENPARD IV-ის ფარგლებში, ქვეყნის სურსათის უვნებლობის, სანიტარული და ფიტოსანიტარული მიმართულებით ხელშეწყობები შედეგების მიღწევის სურვილი გამოთქვა.

„ეს შეთანხმება არის სამინისტროსა და გაეროს სურსათისა და სოფლის მეურნეობის ორგანიზაციას შორის მორიგი წარმატებული თანამშრომლობის მაგალითი. მნიშვნელოვანია, რომ ვინცებთ ახალ პროექტს, რომლის განხორციელებაშიც FAO-ს, ჩეხეთის რესპუბლიკის, ევროკავშირის და

შვედეთის სამეფოს ექსპერტები თანაბრად იქნებიან ჩართული. აღნიშნული პროექტის ეფექტიანი განხორციელება მორიგი წინ გადადგმული ნაბიჯი იქნება საქართველოს ევროკავშირთან ინტეგრაციის პროცესში“,- განაცხადა რაიმუნდ იელემ.

როგორც შვედეთის ელჩის მოადგილემ, ერიკ ილესმა აღნიშნა, შვედეთის მთავრობისთვის საქართველო საიმედო პარტნიორია და მოხარულია პროექტის ფარგლებში, ქვეყანაში სანიტარული და ფიტოსანიტარული მიმართულებით თანამშრომლობის შესაძლებლობით.

გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის სამინისტროში გამართულ შეხვედრას მინისტრის პირველი მოადგილე გიორგი ხანიშვილი, გაეროს სურსათისა და სოფლის მეურნეობის ორგანიზაციის წარმომადგენლები და სამინისტროს შესაბამისი სამსახურის ხელმძღვანელი პირები ესწრებოდნენ.

ნარინჯისფერი რთველი

ნინო წილოსანმა, აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკის სოფლის მეურნეობის მინისტრ ზაზა შავაძესთან ერთად, ქობულეთის მუნიციპალიტეტის სოფელ გვარაში, მალხაზ კენჭაძის ბაღში, მანდარინის კრეფის პროცესში მიიღეს მონაწილეობა და ადგილობრივ ფერმერებს შეხვდნენ.

„აჭარაში ციტრუსის მოსავლის აღების და რეალიზაციის პროცესი დაწყებულია. მოგეხსენებათ, ციტრუსი როგორც აჭარაში, ასევე გურიის რეგიონში მოსახლეობის ნაწილისთვის მნიშვნელოვანი შემოსავლის წყაროს წარმოადგენს. ჩვენ ხელი უნდა შევუწყოთ პროცესს, რომ თითოეულმა ფერმერმა შეძლოს მოსავლის დაბინავება, რეალიზაცია და მიიღოს შემოსავალი. სწორედ ამიტომ შექმნილია შტაბი, რომელიც ამ პროცესს კოორდინაციას უწევს. ასევე

ოთარ შამუგია: „ჩვენ ხელი უნდა შევუწყოთ პროცესს, რომ თითოეულმა ფერმერმა შეძლოს ციტრუსის მოსავლის აღება, რეალიზაცია და მიიღოს შემოსავალი“

გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის მინისტრმა ოთარ შამუგიამ და საქართველოს პარლამენტის აგრარულ საკითხთა კომიტეტის თავმჯდომარე

ოთარ შამუგიამ გურიაში მეთხილე ფერმერებს თხილის წარმოების მხარდაჭერის ახალი პროგრამა გააცნო

ფერმერებს შეხვდა და თხილის წარმოების მხარდაჭერის სახელმწიფო პროგრამა გააცნო. შეხვედრას ადგილობრივი ხელისუფლების წარმომადგენლებიც ესწრებოდნენ.

„წელს თხილის მოსავალიც მცირე იყო და ხარისხიც დაბალი, ამას სხვადასხვა მიზეზი აქვს, მათ შორის, კლიმატური პირობები. უხვმა ნალექებმა ხელი შეგვიშალა, რომ შესაბამისი ღონისძიებები სრულფასოვნად ჩატარებულიყო. ეს ყველაფერი თითოეული ჩვენი ფერმერის შემოსავალზე აისახა. თხილის სექტორში 10,000 ოჯახი არის დასაქმებული და ბევრი მათგანისთვის ეს არის შემოსავლის მნიშვნელოვანი წყარო. ამავდროულად, ქართული

მნიშვნელოვანია, რომ, აჭარის მთავრობის გადაწყვეტილებით, გაიცემა სუბსიდია. 20-მდე სანარმო იღებს როგორც გადამამუშავებისთვის, ასევე საექსპორტო მანდარინს და პროცესი ამ კუთხითაც გამართულია. ჩვენ აქაც, ისევე როგორც ნებისმიერ სხვა კულტურაში, ხელს ვუწყობთ ფერმერებს, რომ სრულად დააბინაონ მოსავალი და შესაბამისი შემოსავალი მიიღონ“ - განაცხადა ოთარ შამუგიამ.

ფერმერ მალხაზ კენჭაძეს 0,7 ჰა ფართობზე 700 ძირი მანდარინი აქვს გაშენებული. მიმდინარე წელს, ფერმერი 10 ტონამდე მოსავალს ელოდება. როგორც ფერმერმა აღნიშნა, სახელმწიფოს მხრიდან ციტრუსის რეალიზაციის ხელშეწყობისთვის დაგეგმილი ღონისძიებები მნიშვნელოვანი მხარდაჭერაა, ციტრუსის სუბსიდირების პროგრამა კი, ფერმერებისთვის დიდი შეღავათია.

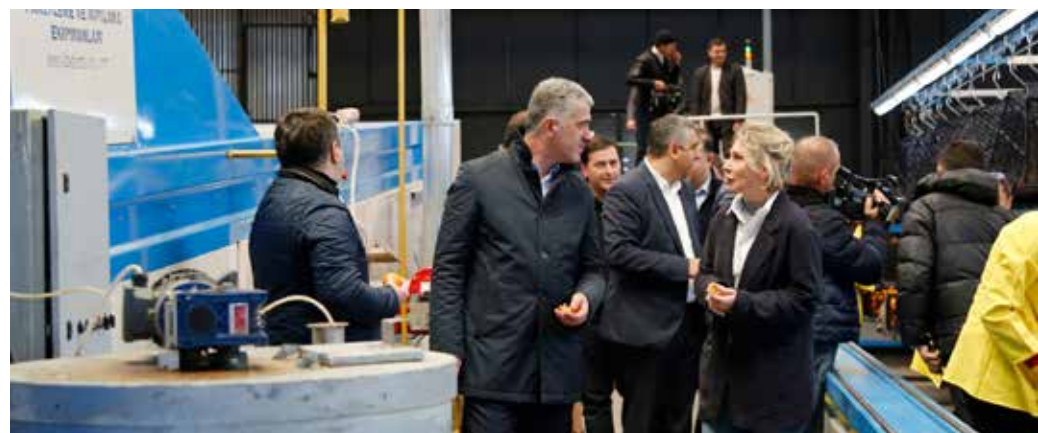
ოთარ შამუგია ციტრუსის გადამამუშავებელ სანარმოში სანარმოო პროცესს გააცნო

გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის მინისტრი ოთარ შამუგია, აჭარის მთავრობის მეთაური თორნიკე რიჟვაძე,

საქართველოს პარლამენტის აგრარულ საკითხთა კომიტეტის თავმჯდომარე ნინო წილოსანი და აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკის სოფლის მეურნეობის მინისტრი ზაზა შავაძე ქობულეთის მუნიციპალიტეტში, ციტრუსის გადამამუშავებელ სანარმოში „ქართული მანდარინი“ იმყოფებოდნენ, სადაც სანარმოო პროცესს გაეცნენ.

აღინიშნა, რომ ციტრუსის გადამამუშავებელი სანარმო „ქართული მანდარინი“ 24 საათის განმავლობაში 250 ტონა ციტრუსის ჩაბარებას შეძლებს, დაახარისხებს, მოახდენს პარაფინირებას და ევროსტანდარტების მიხედვით შეფუთავს. სანარმო, რომელში 50 ადგილობრივია დასაქმებული, მიმდინარე სეზონზე, 3000 ტონა ციტრუსის ნაყოფის მიღებას გეგმავს.

აჭაის მთავრობის გადაწყვეტილებით, მიმდინარე წელს, სამხეწველო გადამამუშავების (ახასტანდახგუდ) მანდახინზე სუბსიდია გაიცემა. სახელმწიფოს მხრიდან 1 კგ სამხეწველო მანდახინზე 15 თეთიანი თანადაფინანსებაა გათვალისწინებული. 5 თეთის საწახმო გადაიხდის; შესაბამისად, გადამამუშავებისთვის განკუთვნილი მანდახინის ფასი 20 თეთი იქნება. ახასტანდახგული მანდახინის მიღება საწახმოებმა უკვე დაიწყეს.

გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის მინისტრი ოთარ შამუგია გურიის მხარის სახელმწიფო რწმუნებულ გიორგი ურუშაძესთან, საქართველოს პარლამენტის აგრარულ საკითხთა კომიტეტის თავმჯდომარე ნინო წილოსანთან და თხილის მწარმოებელთა ასოციაციის აღმასრულებელ დირექტორ გიორგი თოდუასთან ერთად, ლანჩხუთის მუნიციპალიტეტის სოფელ აკეთში მეთხილე

პროგრამა ითვალისწინებს სუბსიდის სახით ფინანსური დახმარების გაცემას იმ ფიზიკური პირებისათვის, რომლებსაც აქვთ 0,2 ჰა-დან 3-ჰას ჩათვლით თხილის ბაღი. სუბსიდის მოცულობა განსაზღვრულია 500 ლარით, ყოველ 1 ჰა-ზე გადაანგარიშებით. დახმარება გაიცემა აგრობარათებზე შესაბამისი ქულების დარიცხვით, რომლებსაც ფერმერები გამოიყენებენ სპეციალიზებულ მაღაზიებში თხილის მოვლა-მოყვანისათვის საჭირო პროდუქციის შესაძენად.

მეთხილე ფერმერებმა, ფინანსური დახმარების მისაღებად, 2023 წლის 31 იანვრამდე უნდა მოახდინონ თხილის ბაღების რეგისტრაცია თხილის კადასტრში. პროგრამაში მონაწილეობას დაახლოებით 100,000 ფერმერი მიიღებს. პროგრამის განხორციელების შედეგად 40,000 ჰა-ზე ხარისხიანი თხილის წარმოებისათვის მოვლა-მოყვანის საშუალებები დაფინანსდება.

თხილი ერთ-ერთი მნიშვნელოვანი საექსპორტო პროდუქტია; სწორედ ამ გარემოებებიდან გამომდინარე, მთავრობამ თქვენთან, ასოციაციასთან, პარლამენტის კომიტეტთან, შესაბამის სტრუქტურებთან ერთად იმსჯელა და მიიღო გადაწყვეტილება, რომ გარკვეული ღონისძიებები უნდა განხორციელებულიყო ამ დარგის მხარდაჭერის კუთხით; შესაბამისად, შეიქმნა და ამოქმედდა თხილის წარმოების ხელშეწყობის პროგრამა“ - განაცხადა ოთარ შამუგიამ.

თხილის წარმოების მხარდაჭერის სახელმწიფო პროგრამა ხორციელდება საქართველოს ყველა მუნიციპალიტეტში, გარდა თვითმმართველი ქალაქებისა.

გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის სამინისტროში ნიადაგის საერთაშორისო დღე აღინიშნა

კონტექსტში, ახალგაზრდა, კვალიფიციური სპეციალისტების აღზრდა, ქვეყნის მნიშვნელოვანი ამოცანაა. ვფიქრობ, ერთიანი ძალისხმევით შევძლებთ ნიადაგის დაცვის უზრუნველყოფას, - განაცხადა ოთარ შამუგიაძე.

ლონისძიებმა გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის მინისტრმა, ოთარ შამუგიაძემ მისასალმებელი სიტყვით გახსნა.

ოთარ შამუგიაძემ ნიადაგის მნიშვნელობის და მისი დაცვის აუცილებლობის მიმართულებით საზოგადოების ცნობიერების ამაღლების საქმიანობაზე ისაუბრა. მინისტრმა ყურადღება გაამახვილა იმ ღონისძიებებზე, რომლებსაც სახელმწიფო ნიადაგის მდგრადი მართვის პრინციპების დანერგვისთვის ახორციელებს.

„მოგესხნებათ, ნიადაგის რაციონალური მართვა, პირდაპირ კავშირშია სასურსათო უსაფრთხოებასთან, რაც მსოფლიო საზოგადოების მნიშვნელოვან გამოწვევას წარმოადგენს. კლიმატის ცვლილების ფონზე, მწვავედ დგას ნიადაგის დეგრადაციის საკითხი. ამ

ღონისძიების მონაწილეებს სიტყვით მიმართა საქართველოს ვიცე-პრემიერმა, ეკონომიკისა და მდგრადი განვითარების მინისტრმა ლევან დავითაშვილმა, რომელმაც ნიადაგის ნაყოფიერების შენარჩუნების გზით ქვეყნის ეკონომიკის გაძლიერების მნიშვნელობაზე ისაუბრა.

მონაწილე სტუმრებს შორის იყო საქართველოს მეცნიერებათა ეროვნული აკადემიის პრეზიდენტი გიორგი კვეციანი, რომელმაც საქართველოს ნიადაგების მრავალფეროვნების მნიშვნელობაზე გაამახვილა დამსწრეთა ყურადღება.

გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის მინისტრი ოთარ შამუგიაძე საქართველოს სოფლის მეურნეობის მეცნიერებათა აკადემიის წევრებს შეხვდა

შეხვედრაზე საუბარი შეეხო საქართველოს სოფლის მეურნეობის დარგში არსებულ წინსვლას, მიმდინარე პროექტებს და კონკრეტული მიმართულებებით გამოწვევებს.

შეხვედრაზე ოთარ შამუგიაძე აღნიშნა, რომ სოფლის მეურნეობის და, ზოგადად, დარგობრივი განვითარება მეცნიერული კვლევების და ანალიზის გარეშე წარმოუდგენელია. შესაბამისად, უმნიშვნელოვანესია გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის სამინისტროს და საქართველოს სოფლის მეურნეობის მეცნიერებათა აკადემიის შო-

„ამ პატარა ქვეყანაში 29 ნიადაგობრივ-კლიმატური ზონა და 14 ნიადაგია. ეს იმდენად სერიოზულ მრავალფეროვნებას ქმნის, რომ უტოლდება თითქმის მთელ ევროპას, სადაც 34 ნიადაგია და 780 მლნ ადამიანი ცხოვრობს. ეს მეტყველებს ქვეყნის უნიკალურობაზე“- განაცხადა გიორგი კვეციანამ.

ლონისძიების ფარგლებში, აგრარული მიმართულების საჯარო, კერძო და არასამთავრობო სექტორში დასაქმებულ წარმატებულ ახალგაზრდა სპეციალისტებს, უმაღლესი საგანმანათლებლო დაწესებულების სტუდენტებს, სამეცნიერო და კვლევით სექტორში მოღვაწე მკვლევრებს ნიადაგმცოდნეობის ქართული სკოლის ერთ-ერთი ფუძემდებლის, აკადემიკოს თენგიზ (გიზო) ურუშაძის სახელობის საპატიო სიგელები გადაეცათ.

ლონისძიებაზე აღინიშნა, რომ თენგიზ ურუშაძეს უდიდესი წვლილი მიუძღვის ნიადაგმცოდნეობის ქართული სკოლის განვითარებაში. ბატონი გიზოს პროფესიული და საზოგადო მოღვაწეობა სტიმულის მიმცემი და საუკეთესო მაგალითია მომავალი თაობებისთვის.

საქართველოს გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის მინისტრის ბრძანებით, დაჯილდოების ღონისძიება ყოველწლიურ, ტრადიციულ სახეს მიიღებს, რომელიც ახალგაზრდა კადრებს წახალისებს და შექმნის ნიადაგმცოდნეობის დარგის პოპულარიზაციისა და მხარდაჭერის საფუძველს.

აღსანიშნავია, რომ ნიადაგის დაცვის საერთაშორისო დღე, 2013 წლიდან, მსოფლიოში გაეროს 68-ე ასამბლეაზე მიღებული გადაწყვეტილების საფუძველზე აღინიშნება.

ლონისძიებას, გარემოს დაცვისა და

სოფლის მეურნეობის მინისტრის პირველი მოადგილე გიორგი ხანიშვილი, მინისტრის მოადგილეები იური ნოზაძე, კახა კაკაბაძე, სოლომონ პავლიაშვილი, ი. ჭავჭავაძის სახელმწიფო უნივერსიტეტის, საქართველოს მეცნიერებათა ეროვნული აკადემიის, საქართველოს სოფლის მეურნეობის მეცნიერებათა აკადემიის, აგრარული უნივერსიტეტის, საქართველოს ტექნიკური უნივერსიტეტის, ბათუმის შოთა რუსთაველის სახელობის უნივერსიტეტის, იაკობ გოგებაშვილის სახელობის თელავის სახელმწიფო უნივერსიტეტის, ა. წერეთლის სახელობის სახელმწიფო უნივერსიტეტის, სამცხე-ჯავახეთის სახელმწიფო უნივერსიტეტის, გარემოს ეროვნული სააგენტოს, სოფლის მეურნეობის სამეცნიერო-კვლევითი ცენტრის, საქართველოს ფერმერთა ასოციაციის (GFA), ბიოლოგიურ მეცნიერებათა ასოციაციის „ელკანა“, კავკასიის რეგიონული გარემოსდაცვითი ცენტრის (REC Caucasus), კავკასიის გარემოსდაცვითი არასამთავრობო ორგანიზაციის ქსელის (CENN) წარმომადგენლები და სამინისტროს შესაბამისი სამსახურის ხელმძღვანელი პირები ესწრებოდნენ.

რის აქტიური თანამშრომლობა.

„ჩვენი მეცნიერების აქტიური ჩართულობა და მათი რესურსის გამოყენება სოფლის მეურნეობის განვითარების პროცესში განსაკუთრებით მნიშვნელოვანია. საქართველოს სოფლის მეურნეობის მეცნიერებათა აკადემიის წევრებს, წლების განმავლობაში, მნიშვნელოვანი წვლილი შეაქვთ საქართველოს სოფლის მეურნეობის დარგის განვითარებაში. ჩვენ ვთანამშრომლობთ სოფლის მეურნეობის მეცნიერების აკადემიასთან, სამეცნიერო წრეებთან; ასევე, განვსაზღვრავთ, თუ რა სქემით უნდა მოხდეს მათი ჩართვა სამინისტროს კონკრეტულ პროექტებში“, - აღნიშნა ოთარ შამუგიაძე.

შეხვედრაზე, მიწის კონსოლიდაციისა და ბალანსის, მელიორაციის, სასურსათო უსაფრთხოების, ციტრუსისა და მისი კონცენტრატის წარმოების, მარცვლოვანი კულტურების განვითარე-

ბის, მეცხოველეობის, სუბსიდირების, მექანიზაციის, სახიფათო ნარჩენების მართვის და სხვა არაერთი მნიშვნელოვანი საკითხი განიხილეს.

საქართველოს სოფლის მეურნეობის მეცნიერებათა აკადემიის პრეზიდენტმა, გურამ ალექსიძემ აღინიშნა, რომ მეცნიერებათა აკადემია, სამინისტროსთან გაფორმებული თანამშრომლობის მემორანდუმის ფარგლებში, სხვადასხვა ფორმატში აქტიურ თანამშრომლობას გააგრძელებს. შეჯერებული გადაწყვეტილებების მიღება, ერთი მხრივ, ხელს შეუწყობს ქვეყანაში სასოფლო-სამეურნეო დარგების განვითარებას, მეორე მხრივ, გააძლიერებს მომიჯნავე დარგებს, რაც, საბოლოოდ, ქვეყნის ეკონომიკის წინსვლაზე აისახება.

საქართველოს სოფლის მეურნეობის მეცნიერებათა აკადემიაში გამართულ შეხვედრას გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის მინისტრის პირველი მოადგილე გიორგი ხანიშვილი, მოადგილე სოლომონ პავლიაშვილი და სამინისტროს შესაბამისი უწყების წარმომადგენლები ესწრებოდნენ.

**კადიფორნიის
შტატის ქალაქებში,
ღვინოსა და სან-
ფრანცისკოში,
ქართული
ღვინის ფორუმი
წარმატებით
ჩატარდა**

ფორუმი ღვინის ეროვნული სააგენტოსა და სან-ფრანცისკოში საქართველოს გენერალური საკონსულოს მხარდაჭერით და საქართველო-ამერიკის ბიზნეს საბჭოს ორგანიზებით გაიმართა.

რიგით მეხუთე ფორუმის სამდღიანი პროგრამა მოიცავდა „საფერავის ფესტივალს“, ქართული ღვინის დეგუსტაციას და კონფერენციას, რომელიც ქალაქ დევისის რობერტ მონდავის ინსტიტუტში გაიმართა, მეცნიერების, ეკონომისტების და ღვინის პროფესიონალების მონაწილეობით. კონფერენციის ფარგლებში, განხილული იყო ქართული ღვინის აშშ-ის ბაზარზე დამკვიდრების სტრატეგია, ქართული ღვინის მარკეტინგული პოტენციალი აშშ-ის ბაზარზე, ქართული ღვინის თანამედროვე ინდუსტრიის მდგომარეობა, აშშ-ში ქართული ღვინის ექსპორტის გაზრდის პოლიტიკის საკვანძო ელემენტები და სხვა საკითხები. ღვინის ეროვნული სააგენტოს თავმჯდომარემ, ლევან მეხუზელამ კონ-

ფერენციებზე ქართული ღვინის ინდუსტრიის არსებულ მდგომარეობაზე და განვითარების ხედვაზე ისაუბრა.

„საფერავის ფესტივალი“ ქალაქ სან-ფრანცისკოში, საქართველოს გენერალური საკონსულოში გაიმართა და მას მასტერ-სომელიე ტეილორ პარსონსი უძღვებოდა. მან ღვინის სტუმრებს, ღვინის პროფესიონალებს და ღვინის ვაჭრობის სფეროს წარმომადგენლებს სხვადასხვა კომპანიის წარმოებული საფერავის ღვინოები წარუდგინა.

**„საქართველოდან ამერიკის
შეერთებულ შტატებში გასულ
წელს დაფიქსირდა ღვინის
ექსპორტის ისტორიული მაქსიმუმი,
1 მილიონი ბოთლი. ქართული
ღვინო წარმოდგენილია ამერიკის
შეერთებული შტატების ყველა
მნიშვნელოვან გამოფენაზე. ჩვენი
მხარდაჭერით იმართება ქართული
ღვინის დეგუსტაციები, ქართული
ღვინისა და მისი კულტურის**

გასაცნობად ორგანიზებას ვუკეთებთ ამერიკელი ღვინის პროფესიონალების საქართველოში ვიზიტს. ამ აქტივობების მიზანია, უფრო კარგად გაიცნონ, უფრო მეტად შეიყვარონ ამერიკელებმა ქართული ღვინო და გაყიდვები, მომდევნო წლებში, იყოს სტაბილურად მზარდი“, - აღნიშნა ლევან მეხუზელამ.

ღვინის დიდი მიმართ ინტერესი დიდი აღმოჩნდა როგორც სამეცნიერო წრეების, ისე ღვინის პროფესიონალების, ეკონომისტების და მეღვინეობა-მევენახეობასთან დაკავშირებული სხვადასხვა სფეროს წარმომადგენლების მხრიდან.

ლევან მეხუზელას შეფასებით, მსგავსი აქტივობები უმნიშვნელოვანესია ქართული ღვინის ამერიკის ბაზარზე დასამკვიდრებლად.

**„ქართულ ღვინოს აშშ-ის ბაზარზე
ძალიან კარგი პოტენციალი აქვს;
განსაკუთრებით ახლა, რადგან
სულ უფრო მეტი ახალგაზრდაა
დაინტერესებული ღვინის**

შესახებ მეტის გაგებით. ამ მხრივ, ქართული ღვინო უნიკალურია. ერთ-ერთი ფაქტორი, რასაც მე 20-30 წლის ასაკის ახალგაზრდებში დავაკვირდი, არის ის, რომ ისინი მიდრეკილები არიან სიახლისკენ და სურთ რაღაც განსხვავებულის აღმოჩენა. ისტორიულ ფაქტებზე დაყრდნობით კი, საქართველო სრულიად განსხვავებულია“, - აღნიშნა ფორუმის მონაწილე ამერიკელმა ღვინის ექსპერტმა, დარელ კორტმა.

**ღვინის ეროვნული
სააგენტოს მხარდაჭერით,
ლოს-ანჯელესში,
ბუნებრივი ღვინოების
გამოფენაზე „RAW WINE“
ქართული ქვევრის ღვინო
იყო წარმოდგენილი**

საქართველოდან გამოფენაში ღვინის შვიდი მარანი მონაწილეობდა. ტრადიციულად, ქართული ღვინის მიმართ ინტერესი დიდი იყო ღვინის პროფესიონალებისა და მედიის მხრიდან. ორდღიან გამოფენაზე მოსულ სტუმრებს შესაძლებლობა ჰქონდათ, ქართულ ღვინოებთან ერთად, ქართული ღვინის წარმოების უძველეს ტრადიციებს, მის კულტურასა და ისტორიას გაეცნობოდნენ.

საერთაშორისო გამოფენაზე ქართული ღვინის წარდგენით იზრდება ქვევრის ღვინის ცნობადობა, რაც პოტენციური

იმპორტიორების მოძიებისა და ექსპორტის გაზრდის შესაძლებლობას აჩენს.

„RAW Wine“ (The Artisan Wine Fair) ითვლება ერთ-ერთ გამორჩეულ გამოფენად, სადაც მაღალი ხარისხის ბუნებრივი, ორგანული და ბიოდინამიური ღვინოების მწარმოებლები იკრიბებიან. გამოფენის ორგანიზატორია ცნობილი ღვინის ექსპერტი საფრანგეთიდან, იზაბელ ლეგერონი. მიმდინარე წელს, გამოფენაზე 13 ქვეყნის 100-მდე მწარმოებელი მონაწილეობდა, მათ შორის, ისეთი ქვეყნებიდან, როგორცაა საფრანგეთი, ესპანეთი, გერმანია, იტალია, ჩილე და სხვა.

გამოფენას საქართველოს გენერალური კონსული ქალაქ სან-ფრანცისკოში, ლევან ბერიძე დაესწრო.

აღსანიშნავია, რომ ლოს-ანჯელესის გამოფენის მონაწილე კომპანიები, 13-14 ნოემბერს, წარდგენენ ქალაქ ნიუ-იორკში, ამავე ფორმატის გამოფენაზე „RAW Wine NY“.

პოტენციური იმპორტიორების მოძიებისა და ექსპორტის ზრდის შესაძლებლობის გათვალისწინებით, ქართული ღვინის წარდგენა აშშ-ში განსაკუთრებით მნიშვნელოვანია. აშშ წარმომადგენს ქართული ღვინის ერთ-ერთ სტრატეგიულ საექსპორტო ბაზარს, სადაც მიმდინარე წლის 10 თვის მონაცემებით, ექსპორტირებულია ერთ მილიონამდე ბოთლი ღვინო, რაც 7%-ით აღემატება გასული წლის ანალოგიურ მაჩვენებელს. ამერიკის შეერთებულ შტატებში, 2021

წელს, დაფიქსირდა ქართული ღვინის ექსპორტის ისტორიული მაქსიმუმი, 1 მილიონზე მეტი ბოთლი ღვინო. ამასთან, აშშ-ის ბაზარი ქართული ღვინისთვის ერთ-ერთი ყველაზე მაღალფასიანი სეგმენტია, სადაც ქართული ღვინის ერთი ლიტრის ფასი 6 აშშ დოლარს აღემატება.

ღვინის ეროვნული სააგენტოს მხარდაჭერით, გამოფენაზე „RAW WINE BERLIN“ ქართული მცირე მარნების ღვინოები იყო წარმოდგენილი

ბერლინში, ბუნებრივი ღვინოების გამოფენაზე „RAW Wine“, ქართული ქვევრის ღვინის 18 მარანმა წარადგინა საკუთარი ღვინოები. ეს იყო „RAW Wine Berlin“-ზე ქართული ქვევრის ღვინის ყველაზე მასშტაბური წარდგენა, რაც მნიშვნელოვანია ქვევრის ღვინის საერთაშორისო ცნობადობის გაზრდის და პოტენციური იმპორტიორების მოძიების მიმართულებით, რაც, შედეგად, ექსპორტის ზრდის შესაძლებლობას იძლევა.

„RAW Wine“ (The Artisan Wine Fair) ერთ-ერთი გამორჩეული საერთაშორისო გამოფენაა, სადაც მაღალი ხარისხის ბუნებრივი, ორგანული და ბიოდინამური ღვინოების მწარმოებლები იკრიბებიან. გამოფენის

ორგანიზატორია ღვინის ცნობილი ექსპერტი საფრანგეთიდან იზაბელ ლეგერონი. „ძალიან მიყვარს საქართველო და ქართული ღვინო. გამოფენაში მონაწილეობდა 18 მეღვინე საქართველოს სხვადას-

ხვა კუთხიდან, რომლებიც არაჩვეულებრივ ღვინოებს აწარმოებენ ტრადიციული მეთოდით ქვევრში - ქარვისფერ ღვინოებს, საფერავს და ა.შ. ჩემთვის განსაკუთრებით სასიამოვნოა იმის ხილვა, თუ როგორ გაიზარდა ხარისხი და რაოდენობა. აქ არიან ახალგაზრდა მეღვინეები, რომლებიც მცირე წარმოებით იწყებენ და მუდმივად ვითარდებიან. დიდ მადლობას ვუხდის ღვინის ეროვნულ სააგენტოს ამ ღონიძიების მუდმივი მხარდაჭერისთვის.

აქურობა სავსეა სტუმრებით, ჩვენ გვყავს ვიზიტორები ნორვეგიიდან, ისრაელიდან, პოლონეთიდან, რუმინეთიდან, ინგლისიდან, ლოს-ანჯელესიდან, ნიუ იორკიდან.

ყველა აქ მოსულ სტუმარს უყვარს ბერლინი და ჩემი აზრით, ეს არაჩვეულებრივი შესაძლებლობაა ქართველი მწარმოებლებისთვის, რომ შეხვდნენ უამრავ დაინტერესებულ ადამიანს“, - აღნიშნა იზაბელ ლეგერონმა.

ბერლინის გამოფენაზე 20-მდე ქვევრის ბუნებრივი ღვინის 160 მწარმოებელი იყო წარმოდგენილი. ტრადიციულად, ქართული ღვინის მიმართ ინტერესი დიდი იყო ღვინის პროფესიონალებისა და ვიზიტორების მხრიდან.

პოტენციური იმპორტიორების მოძიებისა და ექსპორტის ზრდის შესაძლებლობის გათვალისწინებით, ქართული ღვინის წარდგენა გერმანიაში განსაკუთრებით მნიშვნელოვანია, რადგან 2019 წლიდან, ეს ქვეყანა წარმოადგენს ქართული ღვინის ერთ-ერთ სტრატეგიულ საქსპორტო ბაზარს.

აღსანიშნავია, რომ ღვინის ეროვნული სააგენტოს მხარდაჭერით, ასევე ადგილობრივი დიპლომატიური მისიების ჩართულობით, 2022 წელს, ქვევრის ღვინის მწარმოებელი მარნები „RAW Wine“-ის გამოფენებში ნიუ-იორკში, ლოს-ანჯელესში და ლონდონში მონაწილეობდნენ.

ღვინის ეროვნული სააგენტოს მხარდაჭერით, შვედეთში, გამოფენაზე „Stockholm Food and Wine“ ქართული ღვინის შვიდი კომპანია მონაწილეობდა.

შვედეთის სამეფოს დედაქალაქ სტოკჰოლმში, საკვებისა და ღვინის საერთაშორისო გამოფენაში „Stockholm Food and Wine“ ქართული ღვინის მწარმოებელმა შვიდმა კომპანიამ: „ვაზის კალამი“, „მათრობელა ვაინსი“, „ვაზისუბნის მამული“, „ქართველი“, „ქიმერიონი“, „მიხეილის მარანი“ და „ტყუპების საღვინე სახლი“ მი-

იღო მონაწილეობა.

„Stockholm Food and Wine“-ზე მოსული სტუმრები ქართული ღვინისა და მისი წარმოების 8000-წლიანი ისტორიისადმი განსაკუთრებულ ინტერესს იჩენდნენ.

ქართული ღვინის წარდგენა აღნიშნულ გამოფენაზე, სადაც ტრადიციულად, ათასობით ღვინის პროფესიონალი იკრიბება, შვედეთის სამეფოში საქართველოს საელჩოს თანადგომით განხორციელდა და განსაკუთრებით მნიშვნელოვანი იყო სკანდინავიის ქვეყნებში ქართული ღვინის პოპულარიზაციისთვის.

აღსანიშნავია, რომ, 2022 წელს, ღვინის ეროვნული სააგენტოს აქტიური მუშაობის შედეგად, სკანდინავიის ქვეყნებში რამდენიმე მნიშვნელოვანი მარკეტინგული აქტივობა განხორციელდა, მათ შორის, შვედეთის დედაქალაქ სტოკჰოლმში ჩატარდა ქართული ღვინის მასტერკლასი, გაიმართა

შეხვედრები საზოგადოებასთან კომუნიკაციის ჯგუფთან Partner&CEO „Wine publishing AB“, შვედეთში ღვინისა და გასტრონომიული უმსხვილესი გამოფენის „Stockholm food and wine fair“ ორგანიზატორებთან და შვედეთის სამეფოში ალკოჰოლური სასმელების მაკონტროლებელი უწყების „Systembolaget“ წარმომადგენელთან.

აღნიშნული აქტივობები ემსახურება ქართული ღვინის საქსპორტო ბაზრების დივერსიფიკაციას, შვედეთის ღვინის ბაზარზე ქართული ღვინის პოპულარიზაციას, ადგილობრივ მომხმარებელსა და პროფესიონალებში ქართული ღვინის ცნობადობის გაზრდას.

აღსანიშნავია, რომ მიმდინარე წელს, საქართველოდან შვედეთში ექსპორტირებულია 152 ათასი ბოთლი ღვინო. ზრდამ, გასული წლის ანალოგიურ პერიოდთან შედარებით, 56% შეადგინა.

ქართული ღვინის კიდევ ერთი აღიარება იტალიაში, ქალაქ მერანოს ცენტრში ქართული ქვევრი დაიდგა

ქართული ქვევრი, როგორც ღვინის ძეგლი, იტალიის ერთ-ერთი უძველესი ქალაქის, მერანოს ცენტრში დაიდგა. მონუმენტის გახსნა მსოფლიოს ერთ-ერთი ყველაზე ავტორიტეტული ღვინის ფესტივალის - „მერანოს ღვინის ფესტივალის“ ფარგლებში მოხდა. ღონისძიებას მერანოს მერი დარიო დალ მედიკო, ფესტივალის დამაარსებელი ჰელმუდ კიოხერი, საქართველოს საგანგებო და სრულუფლებიანი ელჩი იტალიის რესპუბლიკაში კონსტანტინე სურგულაძე, ღვინის ეროვნული სააგენტოს თავმჯდომარის მოადგილე დავით ტყემალაძე და ასოციაციის „ქართული ღვინო“ აღმასრულებელი დირექტორი თინა კვხელი დაესწრნენ.

უძველესი ქართული ტრადიციული მეთოდი შეტანილია იუნესკოს არამატერიალური კულტურული მემკვიდრეობის ნუსხაში და ასევე, რომ 8000 წლის განმავლობაში სწორედ საქართველოა ღვინის უძველესი მწარმოებელი ქვეყანა. ამ მნიშვნელობის ფესტივალზე მსგავსი აქცენტი ქართულ ღვინოზე ძალიან დასაფასებელია, ვინაიდან „მერანოს ღვინის ფესტივალი“ უკვე 30 წელია ტარდება და ევროპისა და მსოფლიოს მასშტაბით ერთ-ერთი ყველაზე ავტორიტეტულია“, - განცხადა ასოციაციის „ქართული ღვინო“ აღმასრულებელმა დირექტორმა, თინა კვხელმა.

„ღვინის სამშობლოდ ქართული ღვინის პოზიციონირება ჩვენი ღვინის ახალი სიცოცხლის დასაწყისი გახდა. ის, რითაც ჩვენ მუდამ ვამაყობდით, ახლა გა-

მყარებულია მეცნიერული კვლევებით, რომ სწორედ ჩვენი ქვეყანაა ღვინის სამშობლო, სადაც 8000 წლის განმავლობაში, უწყვეტად ხდება ღვინის წარმოება. ამავე დროს, ძალიან მნიშვნელოვანია, რომ ჩვენ დღესაც ღირსეულად ადგილს ვიკავებთ მსოფლიო ბაზრებზე და მუდმივად ვითარდებით. ჩვენი აღიარება მერანოს ფესტივალზე ამის კიდევ ერთი დადასტურებაა. ჩვენ გვჭირდება ამ მოცემულობის მუდმივი და საინტერესო პოზიციონირება. ჩვენი ისტორიის და ჩვენი დღევანდლობის უნიკალური სინთეზი სწორად უნდა წარვადგინოთ მსოფლიო ღვინის ბაზრებზე“, - აღნიშნა ღვინის ეროვნული სააგენტოს თავმჯდომარის მოადგილე, დავით ტყემალაძემ.

30 წლიანი ისტორიის „მერანოს ღვინის ფესტივალი“ მსოფლიოს მასშტაბის ერთ-ერთი გამორჩეული ფესტივალია, რომელსაც ევროპის ნამყვანი სამეცნიერო ინსტიტუტების წარმომადგენლები, ღვინის მწარმოებლები, ექსპერტები და ჟურნალისტები ესწრებიან; ათასობით სტუმარს კი, შესაძლებლობა აქვს მონაწილეობა მიიღოს მასტერკლასებსა და დეგუსტაციებში.

წლევანდელ ფესტივალზე განსაკუთრებული ყურადღება დაეთმო ქართულ ღვინოს და ქართველ მწარმოებლებს. წლევანდელ გამოფენაზე ორმოცამდე კომპანიის ქართული ღვინო იყო წარდგენილი როგორც საგამოფენო სივრცეში, ისე დეგუსტაციებზე. ნამყვანმა იტალიურმა არხებმა სპეციალური რეპორტაჟები მოამზადეს საქართველოს, როგორც ღვინის სამშობლოს შესახებ. აღინიშნა, რომ სამხრეთ ტიროლში, იტალიელმა მწარმოებელმა ქართული საფერავის წარმოება დაიწყეს.

ასოციაციის „ქართული ღვინო“ აღმასრულებელი დირექტორის, თინა კვხელის განცხადებით, ქართული მხარე მერანოს ფესტივალის ორგანიზატორებთან თანამშრომლობის გაფართოებას სამეცნიერო და საგანმანათლებლო მიმართულებითაც გეგმავს, რაც ქართველ მწარმოებლებთან ერთად, ჩვენი მეცნიერებისა და მევენახეობა-მეღვინეობით დაინტერესებული სტუდენტებისთვისაც ახალი ერთობლივი პროექტების განხორციელების საფუძველი უნდა გახდეს.

ვენახების კადასტრის პროგრამის ანგარიში

ვენახების კადასტრის პროგრამა ღვინის ეკონომიკაში სააგენტომ 2014 წელს დაიწყო. ჩაქა-დერხუმი და კახეთის რეგიონებში პროცესი უკვე დასრულებულია. პროგრამა საქართველოს მევენახეობის ყველა რეგიონს მოიცავს. ვენახების ეკონომიკური კადასტრის შექმნა ხელს შეუწყობს ქართული ღვინის ხაზის და კონკურენტუნარიანობის გაზრდას მსოფლიო ღვინის ბაზარზე, უზრუნველყოფს ხიფათის პროცესის გამაჩვივებას და გამჭვირვადედ ჩაგაჩვენებს.

ვენახების კადასტრი იქმნება თითოეული ვენახის ნაკვეთის იდენტიფიკაციის და რეგისტრაციის შესახებ დეტალური ინფორმაციის შეგროვებით ვენახებისა და მევენახეობის შესახებ, რომელიც შეიცავს ვენახში არსებულ ვაზის ჯიშებს, დარგვის თარიღს, ვენახის მდგომარეობას და ა.შ. ინფორმაციის შეკრება ხდება სავსე პირობებში, მევენახეობის გამოკითხვით და აერო-ფოტოებზე გამოხატული ვენახის ნაკვეთების იდენტიფიკაციით.

ვენახების კადასტრი გააჩნია ევროკავშირის წევრ ყველა იმ ქვეყანას, სადაც განვითარებულია მევენახეობა-მეღვინეობის ინდუსტრია. საქართველოს ვენახების კადასტრის შექმნა კიდევ ერთი წინ გადადგმული ნაბიჯი იქნება ევროპული გამოცდილებისკენ.

2021 წლიდან, საქართველოში მევენახეობის სანარმოებს ყურძენს ვენახების კადასტრის ამონაწერით აბარებენ.

ნარმოვიღვინეთ ვენახების კადასტრის პროგრამის ფარგლებში, ამ ეტაპისთვის, არსებულ სტატისტიკურ მონაცემებს კახეთისა და რაჭა-ლეჩხუმის რეგიონების მიხედვით:

ვაზის ნაფუხარი ჯიშები:

წითელყურძნიანი	18 850 ჰა	თეთრყურძნიანი	23 240 ჰა
საფერავი	91.0%	რქანითელი	87.2%
ჰიბრიდი (შავი)	2.5%	მწვანე კახური	4.6%
ალექსანდროული	1.5%	ქისი	2.7%
კაბერნე სოვინიონი	1.1%	ხიხვი	1.1%
სხვა	3.9%	სხვა	4.4%

ვენახების ფართობი (ჰა) მევენახეობის რეგიონების და მუნიციპალიტეტების მიხედვით

მონაცემთა შერევა, წელი	მევენახეობის ზონა / მუნიციპალიტეტი	მევენახეობის რაოდენობა	ვენახების რაოდენობა	სანარმოო ფართობი, ჰა
2014, 2021	რაჭა	1732	5534	584
2015-2021	ლეჩხუმი	1458	4577	299
2015-2021	კახეთი	31492	99240	41206
2015, 2019, 2020, 2021	ყვარელი	5700	14859	9287
2016, 2021	თელავი	6130	14809	6751
2017, 2021	ახმეტა	1634	7094	2165
2019, 2020, 2021	გურჯაანი	9568	30272	10369
2019, 2021	სიღნაღი	3602	10836	4252
2021	დედოფლისწყარო	707	2545	1720
2021	ლაგოდეხი	1761	7446	1748
2021	საგარეჯო	2390	11379	4914
ჯამი	34443*	109351	42089	

მევენახეობის რაოდენობა და ფართობი (ჰა) ჯიშების მიხედვით. კახეთი 2021

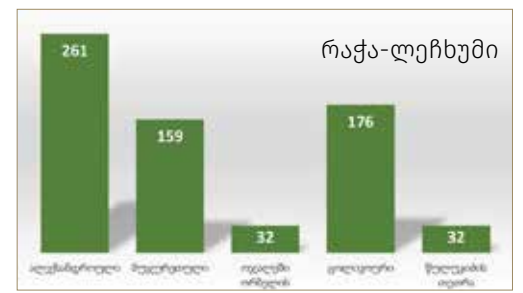
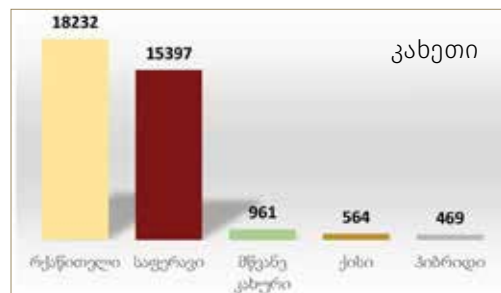
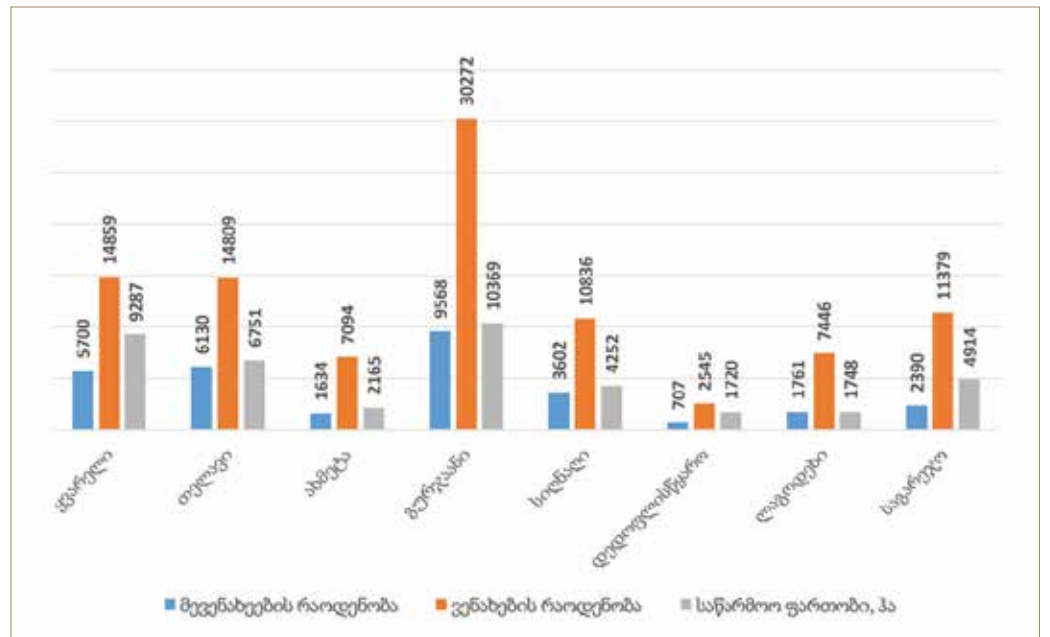
#	ჯიშები	მევენახეობის რაოდენობა	ფართობი, ჰა
1	ალექსანდროული	25	31
2	თავკვერი	69	8
3	კაბერნე სოვინიონი	108	184
4	კაბერნე ფრანი	90	31
5	მალბეკი	3	7
6	მადრანული ქისი	107	70
7	მერლო	13	59
8	მოდოგა (სინ. ალადასტური)	256	53
9	მუსკატი (თეთრი)	26	17
10	მუსკატი (წითელი)	143	63
11	მუსკატი თეთრი	36	21
12	მცვივანი კახური	68	23
13	მწვანე კახური	3226	961
14	პინო შავი	112	23
15	რისლინგი	4	6
16	რქანითელი	28841	18232
17	რქანითელი ვარდისფერი	28	13
18	საფერავი	13290	15397
19	საფერავი ბუდეშურისებური	17	21
20	სირა	2	5
21	ტრებიანო ტოსკანო (უნი ბლანი)	7	92
22	უსახელოური	15	5
23	ქისი	843	564
24	შარდონე	27	72
25	ხიხვი	358	228
26	ჰიბრიდი (თეთრი)	201	42
27	ჰიბრიდი (შავი)	1776	427
28	სხვა	-	4551

მევენახეობის რაოდენობა და ფართობი (ჰა) ჯიშების მიხედვით. რაჭა-ლეჩხუმი 2021

#	ჯიშები	მევენახეობის რაოდენობა	ფართობი, ჰა
1	ალექსანდროული	1862	261
2	კაბიტონი შავი	26	0.4
3	კუდურაული	24	0.5
4	მუჯურეთული	1689	159
5	მწვანე რაჭული	130	3.5
6	ოჯალეში ორბელის	545	32
7	საფერავი	381	10
8	უსახელოური	115	26
9	ცოლიკოური	2039	176
10	ცხვედიანის თეთრა	50	1.6
11	ძელშავი	317	8
12	წულუკიძის თეთრა	821	32
13	სხვა	-	173

მევენახეობის რაოდენობა და ფართობი (ჰა) მუნიციპალიტეტების მიხედვით, კახეთი

**სახელმწიფო
ხელშეწყობით
შექმნილ
საწარმოში
სხვადასხვა
სახეობის ტყეაქს
აწარმოება**

„საქართველოში ქარხნული წესით ტყეაქსის წარმოება აქამდე არ ყოფილა. სოფლის განვითარების სააგენტოს გრანტისა და შეღავათიანი აგროკრედიტის დახმარებით, ავაშენეთ საწარმო, ჩვენი წარმოებული პროდუქცია არის ნატურალური. გვაქვს საფირმო მალაზიებიც, ასევე ვართ მსხვილ სავაჭრო რამდენიმე ქსელში წარმოდგენილი. ჩვენი მომხმ-

არებელი ძირითადად ადგილობრივი მოსახლეობაა. სახელმწიფო პროგრამების მხარდაჭერით გაფართოვდა ჩვენი ბიზნესი. 20 წლის წინ დაწყებული საოჯახო ბიზნესი დღეს წარმატებულია, რაშიც დიდი წვლილი სახელმწიფოს მიუძღვის“, - აღნიშნავს კომპანიის „ბადაგი პლიუსი“ დირექტორი ვახტანგ ყაჯრიშვილი.

სასოფლო-სამეურნეო კოოპერატივი „შატო აკურა“ ათვა მუხი სახეობის ღვინოს აწარმოებს

თელავის მუნიციპალიტეტის სოფელ აკურაში ყურძნის გადამამუშავებელი კოოპერატიული საწარმო ადგილობრივ მევენახეებს აერთიანებს.

ნკურენტული და მოგება ნახოს ჩვენმა თითოეულმა მეპაიემ“, - აცხადებს სასოფლო-სამეურნეო კოოპერატივის „შატო აკურა“ დირექტორი გიორგი ქვეციშვილი.

„როცა გავიგეთ მევენახეობის კოოპერატივების ხელშეწყობის პროგრამის შესახებ, 20 ადგილობრივი შევიკრიბეთ, პროგრამაში ჩართულობით მოგვეცა შესაძლებლობა ჩვენივე ყურძენი გადავამუშავოთ. შეგვიძლია სარგებელი წარმოებული პროდუქციის რეალიზაციიდან მივიღოთ, რაც ძალიან მნიშვნელოვანია. ჩვენთვის ეს პროექტი პერსპექტივაა ჩვენი ღვინო გახდეს კო-

სასოფლო-სამეურნეო კოოპერატივი „შატო აკურა“ ათვა მუხი დასახელების ღვინოს, მათ შორის ნახევრადტკბილ, მშრალ და ნახევრადმშრალ წითელ, ასევე თეთრ ღვინოებს აწარმოებს, კოოპერატივი კახური წესით დამზადებულ და მუხაში დავარგებულ ჭაჭას ამზადებს. პროდუქციას სასოფლო-სამეურნეო კოოპერატივი ადგილობრივ ბაზარზე ყიდის.

ღამოლახის მუნიციპალიტეტში ბიოდეგრადირებადი საწარმო მოქმედებს

„საწარმო ჩხირების წარმოება ისეთი დანადგარების ჩამოტანასთან არის დაკავშირებული და იმდენი ადამიანის შრომაა ჩადებული რომ, საქმის ნულიდან დაწყება ძალიან რთული იქნებოდა. სწორედ ამაში დაგვეხმარა სოფლის განვითარების სააგენტო. მხოლოდ დაფინანსების მოპოვების შემდეგ შევძელით პირველი ნაბიჯები გადაგვედგა და წარმოება დაგვეწყოს“, - აღნიშნავს კომპანიის „ბიობამბი“ დირექტორი საბა ხევიაშვილი.

საწარმოს დირექტორის განცხადებით, პროცესი ეკომეგობრული, ბიოდეგრადირებადი კომპონენტებით წარიმართება. მსგავსი საწარმო ერთ-ერთი პირველია არამხოლოდ კახეთის რეგიონში, არამედ საქართველოს მასშტაბით.

ბიოდეგრადირებადი საწარმო ჩხირების საწარმო სოფლის განვითარების პროგრამის ფარგლებში დაფინანსდა.

„სოფლის განვითარების პროგრამას“ სოფლის განვითარების სააგენტო (RDA), ევროკავშირის (EU) და გაეროს განვითარების პროგრამის (UNDP) მხარდაჭერით, „სოფლისა და სოფლის მეურნეობის განვითარების ევროპის სამეზობლო პროგრამის“ ფარგლებში ახორციელებს.

ქვემო ქართლში, 800 ჰექტარ სასოფლო-სამეურნეო მიწის ფართობი რეგულარულად მოიწვევა

საქართველოს მელიორაცია წყალუზრუნველყოფილი ფართობების გაზრდის მიზნით, ტბისი-კუმისის სარწყავი სისტემის რეაბილიტაციას ატარებს.

„სამელიორაციო სისტემების რეაბილიტაციას ქვეყნის მასშტაბით ინტენსიურად ვახორციელებთ. ქვემო ქართლის რეგიონში სამუშაოები მიმდინარეობს ტბისი-კუმისის სარწყავი სისტემის ერთ-ერთ ძირითად წყალგამტარზე, სადაც ავარიული მდგომარეობა იყო. მნიშვნელოვანია, რომ, სისტემის რეაბილიტაციით, 800 ჰექტარზე გაუმჯობესდება წყალუზრუნველყოფა“, - განაცხადა თენგიზ ნასარიძემ.

თეთრიწყაროს მუნიციპალიტეტში, ალგეთის წყალგამტარის 1,4 კმ სიგრძის ავარიული მონაკვეთი სრულად განახლდება.

შედეგად, თეთრიწყაროს მუნიციპალიტეტის 6 სოფლის (ხაიში, ქოსალარი, დიდი დურნუკი, პატარა დურნუკი, შავსაყდრისა და წინწყაროს ნაწილი) 800 ჰექტარი სასოფლო-სამეურნეო მიწის ფართობი რეგულარულად მოიწვევა.

პროექტის ღირებულება 3 მლნ ლარზე მეტია.

მიმდინარე სამუშაოები „საქართველოს მელიორაციის“ გენერალურმა დირექტორმა, თენგიზ ნასარიძემ ადგილობრივი ხელისუფლების ხელმძღვანელ პირებთან ერთად დაათვალიერა და ადგილობრივ ფერმერებს შეხვდა.

კახეთში, 1300 ჰექტარ სასოფლო-სამეურნეო მიწის ფართობზე სარწყავი წყლის მიწოდება გაუმჯობესდება

საქართველოს მელიორაცია კახეთში ქვემო სამგორის სარწყავი სისტემის რეაბილიტაციას ახორციელებს. საგარეჯოს მუნიციპალიტეტში მარცხენა მაგისტრალური არხის პირველი და მეორე რიგის წყალგამანაწილებლების რეაბილიტაცია მიმდინარეობს, რაც, ჯამში, 20,7 კმ სიგრძის დახურული მილსადენის მოწყობასა და 11,8 კმ სიგრძის რკინაბეტონის არხის მშენებლობას ითვალისწინებს. ყველა წყალგამანაწილებელზე დამონტაჟდება ჰიდრანტები და დამცველი ქები, მილ-ხიდები და წყალმიმღები.

ჩატარებული სამუშაოების შედეგად, სოფელ მანავისა და თოხლიაურის 1300 ჰექტარი სასოფლო-სამეურნეო მიწის ფართობზე წყალუზრუნველყოფა გაუმჯობესდება.

9,2 მლნ ლარის ღირებულების პროექტის დასრულება 2024 წელს იგეგმება.

შპს „საქართველოს მელიორაციის“ გენერალურმა დირექტორმა, თენგიზ ნასარიძემ, სოფელ მანავში მიმდინარე სამუშაოები რეგიონალური სამსახურის ხელმძღვანელ პირებთან ერთად დაათვალიერა.

წინასაახალწლოდ წინვოვანი ხე-მცენარეების უკანონო მოპოვებაზე კონტროლი მკაცრდება

სად მოვიპოვოთ კანონიერად ბუნებრივი ნაძვი და რა სასაქონლო წინვოვანების უკანონოდ მოპოვება-რეალიზაციაზე

ახალი წლის დღესასწაული ბევრთან ბუნებრივ ნაძვის ხესთან ასოცირდება. არადა, წინვოვანი ხე-მცენარის მოჭრა-დაზიანება საქართველოში კანონით ისჯება. როგორც წესი, ამ სახეობის ხე-მცენარეების უკანონოდ მოპოვებისას, მოქალაქეები ჭრიან მცენარის ვარჯის წვერს, რამაც შესაძლოა გამოიწვიოს მცენარის სასიცოცხლო ფუნქციის შეწყვეტა. ასევე ხდება მოზარდ-ადრეწილის მოჭრა-განადგურება. შესაბამისად, გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის სამინისტროს გარემოსდაცვითი ზედამხედველობის დეპარტამენტის თანამშრომლები, წინასაახალწლო პერიოდში, ყოველწლიურად ამკაცრებენ კონტროლს ქვეყნის მასშტაბით ყველა იმ ადგილას, სადაც წინვოვანი ხე-მცენარეების მოპოვება-რეალიზაცია ხდება.

წინვოვანი ხე-მცენარის კანონიერად მოპოვება დასაშვებია მხოლოდ სანერგეებში, პლანტაციებში და საკარმიდამო ნაკვეთებში. ან შესაძლებელია მისი იმპორტირება.

თუ წინვოვანი ხე-მცენარე მოპოვებულია კერძო საკუთრებაში არსებულ მიწის ნაკვეთზე ან ხელოვნურად გაშენებულ სანერგეში, კანონიერად მოპოვებული ხე-მცენარეების ტრანსპორტირება-რეალიზებისთვის, სავალდებულოა თან იქონიოს მათი კანონიერად ფლობის დამადასტურებელი სათანადო დოკუმენტი. თუ წინვოვანი მცენარე მოპოვებულია

კერძო საკუთრებაში არსებულ მიწის ნაკვეთზე ან ხელოვნურად გაშენებულ სანერგეში, მცენარეების ტრანსპორტირებისთვის სავალდებულოა ხე-მცენარეების ადგილწარმოშობის ცნობა, რომელსაც გასცემს ადგილობრივი მუნიციპალიტეტის გამგეობა.

ცნობის ნამდვილობას, გადამოწმებისას, გარემოსდაცვითი ზედამხედველობის დეპარტამენტის თანამშრომლები ადგენენ. ეჭვის შემთხვევაში კი, დოკუმენტის ნამდვილობის გადამოწმება შესაბამის რეგიონში ხდება.

თუ ხე-მცენარეები იმპორტირებულია, მაშინ რეალიზატორს იმპორტის დამადასტურებელი დოკუმენტის წარდგენა უწევს.

რა სასაქონლო მოქმედებას წინვოვანი ხე-მცენარეების უკანონოდ მოპოვება-რეალიზაციაზე

წინვოვანი ხე-მცენარეების მოპოვებას საქართველოს ადმინისტრაციულ სამართალდარღვევათა კოდექსი არეგულირებს. საჯარო სასაქონლო წინვოვანების უკანონო მოპოვებაზე, ასევე ტრანსპორტირებისა და რეალიზაციის წესის დარღვევაზე, გათვალისწინებულია აღნიშნული კოდექსის 64-ე, 64(1)-ე 66-ე, 151-ე, 151(1)-ე, 128(2)-ე მუხლებით.

წინვოვანების უკანონოდ მოპოვებაზე, ტრანსპორტირებასა და რეალიზაციის წესის დარღვევაზე მოქმედებს ადმინისტრაციულ სამართალდარღვევათა კოდექსის შესაბამისი მუხლებით გათვალისწინებული საჯარო სასაქონლო წინვოვანების მერყეობს 200 ლარიდან 2 000 ლარამდე. რიგ შემთხვევებში კი, სამართალდამრღვევს, ჯარიმის სახით, 10 000 ლარის გადახდაც მოუწევს. ამასთან,

საჯარო სასაქონლო წინვოვანების უკანონოდ მოპოვებით გარემოსათვის მიყენებული ზიანის ოდენობაც. იმ შემთხვევაში, თუ გარემოსათვის მიყენებული ზიანის ოდენობა აღემატება 1000 ლარს, პირის მიმართ დგება სისხლის სამართლის პასუხისმგებლობა. მნიშვნელოვანი ზიანის დროს, სისხლის სამართლის ნიშნების არსებობის შემთხვევაში, საქმე იგზავნება სამართალდამცავ ორგანოებში.

სახელმწიფო ტყის მიწაზე ხე-ბუჩქნარისა და ტყის კულტურების მოსპობის ან დაზიანების შემთხვევაში, სამართალდამრღვევს 500 ლარის ოდენობის ჯარიმის გადახდა მოუწევს. თუ ხე-მცენარე მოპოვებული ან დაზიანებულია დაცულ ტერიტორიაზე ან მის ტერიტორიულ-ფუნქციონალურ ზონის საზღვრის ფარგლებში, ჯარიმის ოდენობა 1 500 ლარია. იგივე ქმედების სახელმწიფო ნაკრძალის, ეროვნული პარკის ბუნების მკაცრი დაცვის ზონის, ბუნების ძეგლის, ბიოსფერული რეზერვატის ბირთვის (ბუნების მკაცრი დაცვის) ზონის, მსოფლიო მემკვიდრეობის უბნისა და საერთაშორისო მნიშვნელობის ჭარბტენიანი ტერიტორიის დადგენილი საზღვრების ფარგლებში ან საქართველოს „წითელ ნუსხაში“ შეტანილი სახეობების მიმართ ჩადენის შემთხვევაში, სამართალდამრღვევს 2 000-ლარიანი ჯარიმის გადახდა მოუწევს. ყველა შემთხვევაში, სამართალდამრღვევს ჩამოერთმევა სამართალდარღვევის იარაღი და სამართალდარღვევის ობიექტი.

სახელმწიფო ტყის ტერიტორიაზე ხე-ტყის დამზადება საქართველოს კანონმდებლობით გათვალისწინებული შესაბამისი დოკუმენტების გარეშე გამოიწვევს დაჯარიმებას 1 000 ლარის ოდენობით, სამართალდარღვევის საგნის კონფისკაციით, სამართალდარღვევის იარაღის კონფისკაციით ან უამისოდ. აღნიშნული სამართალდარღვევის განმეორებით ჩადენის შემთხვევაში, სამართალდამრღვევს 2 000 ლარის ოდენობის ჯარიმის გადახდა მოუწევს და მას იარაღი, ასევე მოპოვებული ხე-ტყეც ჩამოერთმევა.

მუნიციპალიტეტის ადმინისტრაციულ საზღვრებში (მათ შორის, კერძო საკუთრებაში არსებულ ტერიტორიაზე) მოპოვებული ხე-მცენარის საქართველოს მთავრობის დადგენილებით განსაზღვრულ შემთხვევებში სათანადო დოკუმენტის გარეშე ტრანსპორტირება გამოიწვევს დაჯარიმებას 200 ლარის ოდენობით, ხე-მცენარის კონფისკაციით ან უამისოდ. ამ სამართალდარღვევის განმეორებით ჩადენის შემთხვევაში კი, ჯარიმა ორმაგდება.

მუნიციპალიტეტის ადმინისტრაციულ საზღვრებში მწვანე ნარგავების დაზიანება ან/და თვითნებური მოჭრა-განადგურებაზე

სანქცია 500 ლარია. სამართალდარღვევის საგნის კონფისკაციას ადმინისტრაციულ სამართალდარღვევათა კოდექსის შესაბამისი მუხლიც ითვალისწინებს. იგივე ქმედების განმეორებით ჩადენის შემთხვევაში კი, სამართალდამრღვევს 1000-ლარიანი ჯარიმის გადახდა მოუწევს და სამართალდარღვევის საგანიც ჩამოერთმევა.

მწვანე ნარგავების დაზიანება, თვითნებური გაჩეხვა ან/და გადატანა ქალაქ თბილისის მუნიციპალიტეტის ადმინისტრაციულ საზღვრებში, 5 000 ლარის ოდენობის ჯარიმას ითვალისწინებს. მსგავსი ქმედების განმეორებით ჩადენის შემთხვევაში კი, ჯარიმა ორმაგდება და სამართალდამრღვევს 10 000 ლარის გადახდა მოუწევს. ორივე შემთხვევაში, ადმინისტრაციულ სამართალდარღვევათა შესაბამისი მუხლი, ჯარიმასთან ერთად სამართალდარღვევის საგნისა და იარაღის კონფისკაციასაც ითვალისწინებს (ან მის გარეშე).

წინვოვანების მოპოვება-რეალიზაციაზე კონტროლი მკაცრდება

წინვოვანი ხე-მცენარეების უკანონოდ მოპოვების ფაქტების აღმოფხვრისა და პრევენციის მიზნით, გარემოსდაცვითი ზედამხედველობის დეპარტამენტის თანამშრომლები წინასაახალწლო პერიოდში წინვოვანი ხე-მცენარეების მოპოვებაზე, ტრანსპორტირებასა და რეალიზაციაზე კონტროლს ქვეყნის მასშტაბით ამკაცრებენ. განსაკუთრებული ყურადღება ექცევა ისეთ რეგიონებს, სადაც წინვოვანი ტყეებია. პრევენციული ღონისძიებები ტარდება სახელმწიფო ტყის ფონდის მიმდებარე ტერიტორიებსა და მისასვლელ გზებზე, ქალაქის შემოსასვლელთან, დასახლებულ პუნქტებში, ასევე საავტომობილო გზებზე. დედაქალაქში კი, აქტიურად მომდებარე ისეთი ადგილები, სადაც წინასაახალწლო პერიოდში წინვოვანი ხე-მცენარეები ან ტოტები იყიდება. მაგალითად, სპორტის სასახლის, ვაგზის, მეტროსადგურების მიმდებარე ტერიტორიები. დეპარტამენტის თანამშრომლები, შესაბამისი დოკუმენტაციის შემოწმების შედეგად, ადგენენ რამდენად კანონიერად ახდენენ მოქალაქეები წინვოვანების რეალიზებას.

გარემოსდაცვითი ზედამხედველობის დეპარტამენტი მოუწოდებს მოსახლეობას კანონდარღვევის დაფიქსირების შემთხვევაში, მიმართონ გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის სამინისტროს ცხელ ხაზს - 153 (ინდექსის გარეშე, ზარი უფასოა, ანონიმურობა დაცულია), რათა გარემოსდაცვითი ზედამხედველობის დეპარტამენტის შესაბამისმა რეგიონულმა სამმართველომ მყისიერი რეაგირება მოახდინოს.

აზერბაიჯანის რესპუბლიკის ეკოლოგიისა და ბუნებრივი რესურსების სამინისტროს დელეგაციის წევრები, საქართველოში ვიზიტის ფარგლებში, მცხეთა-მთიანეთის რეგიონში, ლისის „საქმიან ეზოში“ იმყოფებოდნენ. დელეგაციის წევრებს საქართველოში მიმდინარე სატყეო რეფორმებსა და ტყითსარგებლობის წესის შესახებ ინფორმაცია გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის მინისტრის მოადგილემ, კახა კაკაბაძემ გააცნო.

„აზერბაიჯანელ კოლეგებს ტყითსარგებლობის მოდელი გავაცანით. ვფიქრობთ, ქვეყნის მასშტაბით მოწყობილი „საქმიანი ეზოების“ ფუნქციონირება მნიშვნელოვნად შეამცირებს ტყეზე უარყოფით ზეწოლას და, რაც ყველაზე მნიშვნელოვანია, მოსახლეობას ექნება გამართივებული წვდომა საშუალო მერქანზე“, - აღნიშნა გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის მინისტრის მოადგილემ, კახა კაკაბაძემ.

აღსანიშნავია, რომ ახალი სატყეო კოდექსის მიღების შემდეგ, ინტენსიურად მიმდინარეობს სატყეო რეფორმა, რომლის ფარგლებში ე.წ. „საქმიანი ეზოები“ საქართველოს ყველა მუნიციპალიტეტშია მოწყობილი. „საქმიანი ეზო“ უზრუნველყოფს მოსახლეობის მერქნული რესურსით მარაგებას. ქვეყნის მასშტაბით უკვე მოწყობილია 30 „საქმიანი ეზო“. სამუშაოები მიმდინარეობს 9 „საქმიანი ეზოს“ მოწყო-

ბისთვის, რომელიც წლის ბოლომდე დასრულდება. ეროვნული სატყეო სააგენტოს ინიციატივით, 2023 წელს, დამატებით, 17 „საქმიანი ეზოს“ მოწყობა იგეგმება. შედეგად, მერქნული რესურსის დამზადების მიზნით ტყითსარგებლობა გაცილებით ეფექტიანად განხორციელდება, შემცირდება უკანონო ჭრები. სააგენტოს მოდერნიზება და თანამედროვე ტექნიკით აღჭურვა განსაკუთრებით მნიშვნელოვანია საქმიანობის ეფექტიანი განხორციელებისთვის.

„ორ ქვეყანას შორის გარემოს დაცვის სფეროში სამომავლო თანამშრომლობის პრიორიტეტულ მიმართულებებს შორისაა ტყის მდგრადი მართვის გამოცდილების გაზიარება. ყველა ის რეფორმა, რომელიც სატყეო სექტორში ხორციელდება, ტყის მდგრადი მართვის ჩამოყალიბებას უწყობს ხელს. აზერბაიჯანშიც გვაქვს „საქმიანი ეზოს“ მსგავსი მოდელი და თუ ჩვენი მეტყევეები ჩამოვლენ საქართველოში, გაეცნობიან

აქაურ პრაქტიკას, რა თქმა უნდა, მნიშვნელოვანი იქნება მომავალი თანამშრომლობისთვის“, - აღნიშნა აზერბაიჯანის ეკოლოგიისა და ბუნებრივი რესურსების მინისტრმა, მუსთარ ბაბაევმა.

გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის სამინისტროს მიზანია, სოციალური ჭრა სატყეო სააგენტოს ისეთმა სერვისებმა ჩაანაცვლოს, რომელიც უფრო მეტად კომფორტული იქნება მერქნული რესურსით მოსარგებლეებისთვის.

ერთვნილმა სატყეო სააგენტომ მავნებელი მწერის - მბეჭდავი ქერქიჭამიას წინააღმდეგ ბრძოლის ღონისძიებების ფარგლებში, 2022 წლის გაზაფხულსა და შემოდგომაზე, სამცხე-ჯავახეთის რეგიონში (ბორჯომი, ბაკურიანი, ახალციხე, ადიგენი, ასპინძა), 3 000-მდე ფართობიანი მწერმჭამი განათავსა, რომლის საშუალებითაც მავნებლის რიცხვითი კონტროლი და დაჭარილი მწერების განადგურება ხდება.

ვანია როგორც ეკოლოგიური მდგომარეობის შენარჩუნების, ასევე, რეგიონის ტურისტული პოტენციალის გაუმჯობესების მიზნით. მონიტორინგის შედეგების საფუძველზე, სატყეო სააგენტო ტყის მოვლისა და აღდგენის კომპლექსურ ღონისძიებებს მომდევნო წლებშიც განახორციელებს. აღსანიშნავია, რომ 2021 წლის მონიტორინგის შედეგებზე დაყრდნობით, მავნე მწერის რიცხოვნობა და ნაძვნარის ხმობის ინტენსივობა მკვეთრად შემცირებულია“, - განაცხადა ეროვნული სატყეო სააგენტოს უფროსის მოვალეობის შემსრულებელმა, გიორგი ჭაჭიაშვილმა.

მბეჭდავი ქერქიჭამია სამცხე-ჯავახეთის რეგიონში გასული საუკუნის 50-იანი წლებიდან გავრცელდა და დიდი ზიანი მოუტანა ნაძვნარ კორომებს. ხმობის ინტენსივობის მომატება 2011 წლიდან დაფიქსირდა. ბრძოლის ღონისძიებებს ეროვნული სატყეო სააგენტო 26 000 ჰა ფართობზე 2013 წლიდან ახორციელებს.

პროექტის „ტყის მდგრადი მართვა ადიგენის მუნიციპალიტეტში“ პირველი ეტაპის შედეგები საშუალო შეხვედრაზე ერთვნილი სატყეო სააგენტოს, გერმანიის საერთაშორისო თანამშრომლობის საზოგადოებისა (GIZ) და ბუნების დაცვის მსოფლიო ფონდის (WWF) წარმომადგენლებმა განიხილეს.

აღნიშნული პროექტი სლოვენიის მთავრობის ფინანსური მხარდაჭერით, მსოფლიო ბუნების ფონდის (WWF) კავკასიის პროგრამის კონსორციუმის წარმომადგენლობისა და ზავიკა კონსალტინგის მიერ ხორციელდება.

პროექტის ფარგლებში, ადიგენის მუნიციპალიტეტში ინვენტარიზაციის სამუშაოები 30 ათას ჰა ფართობზე ჩატარდა, მომზადდა ტყის მართვისა და რეკრეა-

ციული განვითარების გეგმები, „საქმიანი ეზო“ ეფექტიანი ოპერირებისთვის საჭირო ტექნიკით აღიჭურვა, გადამზადდნენ სატყეო სააგენტოს თანამშრომლები.

შეხვედრაზე, მხარეებმა, განხორციელებულ ღონისძიებებთან ერთად, სამომავლო გეგმებსა და თანამშრომლობაზე ისაუბრეს. აღინიშნა, რომ 2023 წლიდან, პროექტის ფარგლებში, ტყეებში უსაფრთხო მუშაობის შესახებ ფართომასშტაბიანი სასწავლო პროგრამა განხორციელდება, მოეწყობა სატყეო გზები სლოვენური პრაქტიკის გათვალისწინებით და შეიქმნება ეკოტურისტული ინფრასტრუქტურა - საფეხმავლო ბილიკები, საბანაკე და საპიკნიკე ადგილები. პროექტის „ტყის მდგრადი მართვა ადიგენის მუნიციპალიტეტში“ ძირითადი მიზნები ადიგენის მუნიციპალიტეტში ტყეების მდგრადი მართვის და გარემოსდაცვით შეთანხმებებში გაერთიანებული ადგილობრივი თემების სოციალურ-ეკონომიკური პირობების გაუმჯობესებაა.

ჭაჭუნას ალკვეთილი გამოჩენილი ადგილი მრავალფეროვანი ფლორითა და ფაუნით

ეიხდურის გიგა

და მისგან ბავშვს ბედნიერება შეეფრქვა. ყმანვილს მიმქრალ თვალეში სიცოცხლე აუელვარდა. სევდა სიხარულმა შეცვალა, მწუხარება - სიცილმა და პირველად ბავშვმა იგრძნო ბედნიერება. იმ დღიდან ტიტა ბავშვთა ბედნიერების სიმბოლოდ არის მიჩნეული, რაც ადამიანს მთელი სიცოცხლის მანძილზე ახალისებს და ახარებს. დაუსრულებელი ხასხასა მწვანე მინდვ-

რები ათასფერი ყვავილებით, კაშკაშა მზე და ულამაზესი ლურჯი ცა, ტალახის ვულკანები, ფართოფოთლოვანი ტყეები და უნიკალური ივრის ქალები ერთად ქმნის გარემოს, საიდანაც წამოსვლა არ მოგიწდებათ. ხოლო, თუ ჭაჭუნას ალკვეთილში მოგზაურობას გაზაფხულზე გადწყვეტთ, ტიტებით მოფენილი მდელოები წარუშლელი შთაბეჭდილებებითა და ბედნიერების შეგრძნებით აგავსებთ.

ჭაჭუნას ალკვეთილი გამოჩენილია მრავალფეროვანი ფლორითა და ფაუნით. მდინარე იორის გაყოლებაზე თქვენ იმოგზაურებთ იშვიათი ტიპის ჭალის ტყეებში, ხოლო მის მიმდებარე გორაკებზე და ტერასებზე სხვადასხვა სახის ფართოფოთლოვან ტყეებს დაათვალიერებთ. აქ მრავლადაა საქართველოს „წითელი ნუსხის“ მცენარეები, რომელთაგან აღსანიშნავია საკმლის ხეები. ჭალის ტყეების აკსტლუტური დოჰინანტი კი მთრთოლაჰი ვერხვია.

ჭაჭუნას ალკვეთილი კახეთში, დედოფლისწყაროს მუნიციპალიტეტში მდებარეობს. თქვენთვის უკვე კარგად ნაცნობი ვაშლოვანის ეროვნული პარკის მსგავსად, ჭაჭუნას ალკვეთილის მრავალფეროვანი ლანდშაფტები წარუშლელი შთაბეჭდილებებით აგავსებთ.

ნახევხაფედაბნოს დანდშაფტებს გაზაფხულიდან უმშვენიესი მცენარე, ეიხდურის გიგა ამშვენებს - გიგის ეს სახეობა მხოლოდ საქართველოში გვხვდება. უდამაზესი და განსხვავებული ეიხდურის გიგა გადაშენების პიხას მყოფი სახეობაა და საქართველოს წითელ ნუსხაშია შეტანილი.

ამ წითელ, ხასხასა მცენარეს უძველესი დროიდან იყენებდნენ სასახლეების დეკორატიულად გასაფორმებლად. ხალხური თქმულების მიხედვით, ერთხელ მდელოსთან, სადაც ტიტა იზრდებოდა, დარბიმა ქალმა ჩაიარა, რომელსაც მასავით გამხდარი და სახედატანჯული ბიჭი ხელჩაკიდებული მიჰყავდა. მათ დაინახეს ტიტა, ოქროსფერი კოკორით. ბავშვი, რომელმაც თავის სიცოცხლეში ღიმილიც კი არ იცოდა, ოქროსფერ კოკორს მიუახლოვდა და ხელი შეახო. ამ დროს კოკორი გაიხსნა

საქართველოს ბიომრავალფეროვნება

ფრინველები ხარხაშვილიან ცხოველთა კლასს მიეკუთვნებიან, რომელიც დაახლოებით 8.6 ათასი სახეობისგან შედგება. ფრინველების კლასში გაერთიანებული არიან ორფეხა, ბუბულით დაფარული, კვარცხისმდებელი ცხოველები, რომელთა უმრავლესობის გადაადგილების ძირითად ფორმას წარმოადგენს ფრენა.

საქართველოს ფრინველთა სამყარო საკმაოდ მრავალფეროვნებულს წარმოადგენს. საქართველოს ტერიტორიაზე ფართოდაა წარმოდგენილი როგორც ენდემური, ისე სხვადასხვა ქვეყნებისათვის დამახასიათებელი სახეობები. წარმოდგენილია საქართველოს ფაუნის ერთ-ერთ ყველაზე საინტერესო და იშვიათ სახეობებს - კავკასიურ შურთხსა და გნოლს.

კავკასიური შურთხი

CAUCASIAN SNOWCOCK
(TETRAOGALLUS CAUCASICUS)

თამს ეძახიან. კავკასიური შურთხი გვხვდება კავკასიონის მთავარ ქედზე. ვერტიკალურად ვრცელდება 4000მ-მდე ზღვის დონიდან. იგი ბინადრობს ალპურ მდელოებზე. ზამთრობით ჩამოდის დაბლა და თავს აფარებს ტყის ზონას. ბუდე იკეთებს მიწაზე, ქვებში ან კლდეებში. კავკასიური შურთხი დებს 20-მდე კვერცხს და კრუხობა 25 დღემდე გრძელდება.

იგი იკვებება მცენარეთა თესლით, კენკრით, ნორჩი ყლორტებითა და კვირტებით. ასევე, ჭამს მწერებს, ობობებს, ლოკოკინებს. იგი ჭიხვების თანაბინადარია და ზამთარში ხშირად იკვებება ჭიხვების საბალახოზე. ჭიხვი ფლოქვებით აფხვიერებს თოვლს და უადვილებს შურთხს საკვების მოპოვებას.

კავკასიური შურთხი გავრცელებულია ლაგოდეხის დაცულ ტერიტორიებზე.

კავკასიური შურთხი - Caucasian snowcock (Tetraogallus caucasicus) საქართველოს ფაუნის უნიკალური წარმომადგენელია. იგი შეტანილია „წითელ წიგნში.“ შურთხი ქათმისნაირთა რიგის წარმომადგენლებს შორის ყველაზე დიდი ფრინველია - მისი წონა ხშირად 3 კილოგრამსაც აღწევს. მთაში მცხოვრები მოსახლეობა, მას ხშირად მთის ინდაურს ან ტყის ქა-

გნოლი

GREY PARTRIDGE (PERDIX PERDIX).

სიგრძეა 35 სმ. გნოლი რუხი ფერის არის და მას შავი და ყავისფერი განივი ზოლები გასდევს. ცხოვრობს ველებზე, მინდვრებში, ზეგნებზე, ყანებში, სათიბებში, ბაღებში, ადამიანის სამოსახლოს მიდამოებში, ბუჩქნარებსა და ქალებში.

იგი მონოგამური ფრინველია. ბუდობს მიწაზე. მაის-ივნისში დებს 20-მდე კვერცხს. კრუხობის ხანგრძლივობა 25 დღემდეა. იკვებება მცენარეთა ყლორტებით, კვირტებით, თესლით, კენკრით. დიდი რაოდენობით ანადგურებს მავნე მწერებს.

გნოლის ქვესახეობებიდან საქართველოში ბევრ ადგილას გვხვდება ამიერკავკასიური გნოლი (Perdix perdix canescens).

შემდეგი ფრინველი, რომელსაც წარმოგიდგენთ არის გნოლი - Grey partridge (Perdix perdix). გნოლი ქათმისნაირთა რიგის ფრინველია, რომლის სხეულის

საქართველო ასევე მდიდარია მცენარეებით, რომლის გავრცელების თავისებურებასა და მრავალფეროვნებას განაკვირვებს ეკოლოგიური პირობები, კავისა და რელიეფის ნაირგვარობა, გეოლოგიური აგებულება, გეოგრაფიული მდებარეობა და სხვა. საქართველოში მრავალადაა როგორც ენდემური და რელიქტური, ასევე ადვანტური სახეობის ბუნებრივი და კულტურული მცენარე. საქართველოს მცენარეული საფარის 380-მდე სახეობა ენდემური წარმომადგენელია, ამასთან, ზოგიერთი მათგანი რელიქტურ მცენარეებსაც მიეკუთვნება.

აღმოსავლეთის ნაძვი

PICEA ORIENTALIS

აღმოსავლეთის ნაძვი ფიჭვისებრთა ოჯახის წარმომადგენელია, რომლის სიმაღლე 50 მ-მდე აღწევს.

ნაძვი გავრცელებულია ძირითადად დასავლეთ და სამხრეთ საქართველოში, აგრეთვე აღმოსავლეთ საქართველოს დასავლეთ რაიონებში.

გავრცელების საერთო არეალი მოიცავს დასავლეთ კავკასიასა და მცირე აზიას. აღმოსავლეთის ნაძვი ითვლება კავკასიის რეგიონის ენდემურ სახეობად. აღმოსავლეთის ნაძვი ზღვის დონიდან 1500-1700 მ სიმაღლეზე გვხვდება, საერთოდ კი მთაში 2400 მეტრამდე სიმაღლეზე გვხვდება ქარისაგან დაცულ ადგილებში.

ნაძვის მერქანს მრავალმხრივი გამოყენება აქვს სახალხო მეურნეობაში (მშენებლობა, მსუბუქი მრეწველობა, ავეჯისა და ქაღალდის წარმოება და სხვ.) აღმოსავლეთის ნაძვს ხალხურ მედიცინაში სამკურნალო დანიშნულებაც აქვს.

ჩვეულებრივი იფანი

FRAXINUS EXCELSIOR

იფანის, იგივე კოპიტის (Fraxinus), 67 სახეობაა გავრცელებული ამერიკაში, ევროპასა და აღმოსავლეთ აზიაში. აქედან კავკასიაში 5 სახეობაა გავრცელებული, ხოლო საქართველოში მხოლოდ 3 სახეობა გვხვდება. ესენია: ჩვეულებრივი იფანი, თუთუფოთოლა იფანი და მახვილნაყოფა იფანი.

ჩვეულებრივი იფანი (Fraxinus excelsior) 30-40 მ-მდე სიმაღლის ხეა. იგი სწრაფმზარდი, სიცივის ამტანი, სინათლისა და სინესტის მომთხოვნი მცენარეა, თუმცა მშრალ ადგილებშიც იზრდება. იფანი გვხვდება როგორც დაბლობში, ისე მთებში, ზღვის დონიდან 1700 მ-მდე.

თუთუფოთოლა იფანი (Fraxinus coriariaefolia) კი იზრდება კახეთისა და თუშ-ფშავ-ხევსურეთის ტყეებში. იფანს მაღალი ხარისხის მერქანი აქვს, რომლისგანაც ავეჯს, მუსიკალურ ინსტრუმენტებს, ჩოგბურთის ჩოგნებსა და სხვა ნივთებს ამზადებენ. იფანს ასევე იყენებენ პარკებისა და ქუჩების გასამწვანებლად.

მახვილნაყოფა იფანი (Fraxinus oxycarpa) ტანმაღალი ხეა 30 მ-მდე სიმაღლისა და 1,3 მ-მდე დიამეტრით. ვარჯი ბურთისებრია. გავრცელებულია მთის ტყეების ქვედა და შუა სართელში, შერეულია სხვა სახეობების კორომებში. მახვილნაყოფა იფანი სინათლის მომთხოვნი და ადვილად იტანს სიმშრალეს.

გარემოსდაცვითი ინფორმაციისა და განათლების ცენტრის გარემოსდაცვითი და აგრარული საგანმანათლებლო პროგრამები მოსწავლეებისთვის

გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის სამინისტროს ერთ-ერთ მთავარ პრიორიტეტს გარემოსდაცვითი და აგრარული განათლების ხელშეწყობა წარმოადგენს. ამ მიმართულებით კი გარემოსდაცვითი ინფორმაციისა და განათლების ცენტრი საქმიანობს, რომლის მიზანია ქვეყანაში საზოგადოების გარემოსდაცვითი და აგრარული განათლების ხელშეწყობა და ცნობიერების ამაღლება, გარემოსდაცვითი გადაწყვეტილების მიღების პროცესში საზოგადოების ჩართულობის ხელშეწყობა და გარემოსდაცვით და აგრარულ ინფორმაციაზე ხელმისაწვდომობის უზრუნველყოფა. ცენტრი აქტიურად მუშაობს საგანმანათლებლო პროგრამების განხორციელების მიმართულებით, ხელს უწყობს გარემოსდაცვითი და აგრარული პროფესიების პოპულარიზაციას და სწორი ღირებულებების მქონე საზოგადოების ფორმირებას.

ცოდნა გარემოსდაცვით სფეროში, გაეცნონ არსებულ გამოწვევებსა და საპასუხო ქმედებებს, შეიძინონ თანამოაზრეები და მათთან ერთად პრაქტიკაში განახორციელონ საინტერესო პროექტები, აქტიურად ჩაერთონ გარემოსდაცვითი ინფორმაციისა და განათლების ცენტრის მომავალ ღონისძიებებში.

ეკოლიდერთა სკოლაში მონაწილეობის მსურველთა რაოდენობა ყოველწლიურად იზრდება და მათი შერჩევა კონკურსის საფუძველზე ხდება. სასწავლო კურსის ლექციებს გარემოსდაცვითი ინფორმაციისა და განათლების ცენტრის წარმომადგენლებთან ერთად მონვეული სპიკერებიც ატარებენ. სასწავლო პროგრამის ფარგლებში IX-XII კლასის მოსწავლეები სწავლობენ ისეთ საკითხებს, როგორებიცაა: ადამიანის ეკოლოგიური უფლებები, ნარჩენების მართვის მნიშვნელობა, ბიომრავალფეროვნების დაცვის მექანიზმები, კლიმატის ცვლილება და ბუნებრივი საფრთხეების რისკის შემცირება, დაცული ტერიტორიების მნიშვნელობა და სხვა. სალექციო კურსი ორთვიან პერიოდს მოიცავს. პროგრამის განმავლობაში ხორციელდება, როგორც თეორიული სწავლება, ასევე სავლე გასვლები.

2022 წელს, მოსწავლეების დიდი დაინტერესებისა და სურვილის შესაბამისად, ცენტრში ახალი სასწავლო პროგრამები - „სატყეო სკოლა“, „აგრო-სკოლა“ და მწვანე ბანაკი „კლიმატის ელჩები“ შემუშავდა.

„სატყეო სკოლაში“ დაინტერესებულ და მოტივირებულ ახალგაზრდებს აქვთ შესაძლებლობა თანამედროვე სწავლების მეთოდებით გაიღრმავონ ცოდნა სატყეო სფეროში, გაეცნონ არსებულ გამოწვევებს, დაინტერესდნენ მომავალში სატყეო მიმართულებით სწავლის გაგრძელებით, შეიძინონ თანამოაზრეები და მათთან ერთად პრაქტიკაში განახორციელონ საინტერესო პროექტები. სასწავლო პროგრამის ფარგლებში IX-XII კლასის მოსწავლეები, ეცნობიან ისეთ

საკითხებს, როგორცაა ტყის როლი მდგრადი განვითარების მიზნების მიღწევაში, ტყის ტიპები/ტყის შემქმნელი ძირითადი მერქიანი სახეობები, მერქნული და არამერქნული რესურსები, მავნებლები, ტყის მდგრადი მართვის პრინციპები, ტყის ბიომრავალფეროვნება, კლიმატის ცვლილება და მისი გავლენა ტყეზე, ბუნებრივი საფრთხეები, ტყის ხანძრები, ენერგოეფექტურობა, ალტერნატიული სანჯავი, როგორც ტყეზე ზეწოლის შემცირების შესაძლებლობა, დაცული ტერიტორიები, ეკოტურიზმი, ტყეზე მონიტორინგისა და კანონ აღსრულების მექანიზმები, მეტყევის პროფესია და სატყეო განათლება. კურსი შემუშავებულია „საქართველოში ტყის სექტორის რეფორმის განხორციელების მხარდაჭერა - ECO.Georgia“-ს პროექტის ფარგლებში, კლიმატის მწვანე ფონდის (GCF), საქართველოს მთავრობის, გერმანიის ეკონომიკური თანამშრომლობისა და განვითარების ფედერალური სამინისტროს (BMZ), შვეიცარიის განვითარებისა და თანამშრომლობის სააგენტოს (SDC) თანადაფინანსებით. პროექტი ხორციელდება გერმანიის საერთაშორისო თანამშრომლობის საზოგადოების (GIZ), გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის სამინისტროსა და დაქვემდებარებული უწყებების მიერ.

მიმდინარე წელს ცენტრმა შეიმუშავა „აგროსკოლის“ პროგრამა, რომლის მიზანია, აგრარული საკითხებით დაინტერესებულმა მოსწავლეებმა სოფლის მეურნეობის დარგების შესახებ მიიღონ ინფორმაცია და აგრარული მიმართულებით არსებულ აქტივობებში ჩაერთონ. „აგროსკოლაში“ IX-XII კლასის მოსწავლეები სწავლობენ ისეთ საკითხებს, როგორცაა სოფლის მეურნეობის განვითარება, ფერმერთა შესაძლებლობები, სოფლის მეურნეობის მიმართულებით არსებული პროგრამები, ფერმერული მეურნეობის მართვა და მენეჯმენტი, ღვინის ისტორია და ღვინის დეგუსტაცია, ქართული ვაზის ჯიშები და ველური ვაზის მოძიებისა და დაცვის ისტორია საქართველოში, მეხილეობა, მებოსტნეობა, მებაღეობა, ქართული ტრადიცი-

ული მეფუტკრეობა, აკვაკულტურა და მეთევზეობა, ვეტერინარია და ცხოველთა განსაკუთრებით საშიში ინფექციური დაავადებები, მეცხოველეობა და მეფრინველეობა, ნიადაგმცოდნეობა, გაუდაბნობა და გადაძოვება, სურსათის უვნებლობა, კლიმატგონივრული სოფლის მეურნეობა, განათლების როლი აგრარულ სექტორში და აგროტურიზმი.

გარემოსდაცვითი ინფორმაციისა და განათლების ცენტრის მიერ, გაეროს განვითარების პროგრამის მხარდაჭერით ხორციელდება პროექტი მწვანე ბანაკი „კლიმატის ელჩები“. ბანაკი ახალგაზრდებს შესაძლებლობას აძლევს, აიმალონ ცნობიერება გარემოსდაცვით თემებზე და მისი დასრულების შემდეგ განახორციელონ პროექტები ადგილობრივ დონეზე. ბანაკის პროგრამა მოიცავს მნიშვნელოვან გარემოსდაცვით საკითხებს, როგორცაა ტყის რესურსების მართვა, ბიომრავალფეროვნება, ატმოსფერული ჰაერის ხარისხი საქართველოში, კლიმატის ცვლილება და კატასტროფების რისკის შემცირება, თემზე დაფუძნებული კატასტროფების რისკის მართვა, საქართველოსთვის დამახასიათებელი გეოლოგიური საფრთხეები, ჰიდრომეტეოროლოგიის დეპარტამენტის მნიშვნელობა და როლი საქართველოში. მონაწილეები დარგის სპეციალისტებთან ერთად მუშაობენ მათთვის საინტერესო გარემოსდაცვით თემებზე და ერთვებიან გუნდურ აქტივობებში.

მწვანე ბანაკი „კლიმატის ელჩები“ გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის სამინისტროს გარემოსდაცვითი ინფორმაციისა და განათლების ცენტრის მიერ გაეროს განვითარების პროგრამის (UNDP) ფართომასშტაბიანი ინიციატივის „კლიმატის ცვლილებით გამოწვეული კატასტროფების რისკის შემცირება საქართველოში“ ფარგლებში ტარდება, რომელიც საქართველოს მოსახლეობის კლიმატის ცვლილებით გამოწვეული კატასტროფებისგან დაცვას ემსახურება და კლიმატის მწვანე ფონდის (GCF), საქართველოს, შვედეთისა და შვეიცარიის მთავრობების მხარდაჭერით ხორციელდება.

გლობალური კლიმატური გამოწვევები შერბილების ღონისძიებების ელემენტები საქართველოს ხილის მდგრადი წარმოებისთვის

საყოველთაოდ ცნობილი ფაქტია, რომ გლობალური კლიმატური ცვლილებები, ხანგრძლივი ურთიმართსაინანაღმდებო სამეცნიერო-საზოგადოებრივი დისკუსიების ფონზე, სამომავლო პროგნოზიდან ყოველდღიურ რეალობად გადაიქცა.

გლობალურ კლიმატურ გამოწვევებთან დაკავშირებით, ადგილობრივ მეხილე-ფერმერებს არაერთი კითხვა აქვთ, მათ შორის ყველაზე ხშირია შემდეგი სახის კითხვები: რამდენად რეალურია მოსალოდნელი უარყოფითი ეფექტი კონკრეტულად საქართველოში? რა სახის რისკებს შეიძლება ველოდეთ ამ კუთხით ხეხილის ბაღებში? რა შეიძლება მოვიმოქმედოთ მოკლევადიან და გრძელვადიან პერსპექტივაში?

მსოფლიო მასშტაბით, კლიმატის ცვლილების საკითხზე არაერთი ღონისძიება (ფორუმი, სემინარი, კონფერენცია და სხვა) იმართება. ერთ-ერთ საერთაშორისო ფორუმზე სლოვანი იყო „კლიმატის ცვლილებას არ აქვს საზღვრები“. მართლაც, საერთაშორისო და ადგილობრივი სამეცნიერო კვლევები, მიმდინარე რეალურ კლიმატის ინდექსებზე არსებული დაკვირვებები და კლიმატის სამომავლო პროგნოზირების ვირტუალური მოდელები, მკაფიოდ და სარწმუნოდ ადასტურებს, რომ მომავალ პერიოდებში (2022 - 2070 და 2071 - 2100 წლები), საქართველოში, ისევე როგორც მთელ მსოფლიოში, სახეზე იქნება მნიშვნელოვანი კლიმატური ცვლილებები. აღნიშნული ცვლილებები, უმეტესად, გამოხატული იქნება არა მარტო ჰაერის საშუალო ტემპერატურის განხურვით, არამედ ამ პროცესით გამოწვეული სხვა პარალელური აგროკლიმატოლოგიური და ეკოლოგიური ფაქტორების შეუქცევადი ცვლილებებით. დადასტურებულია, რომ მომავლის შეცვლილი კლიმატის ფორმატი, ფრაგმენტული პოზიტიური მხარეების გარდა, სავარაუდოდ, მთელი რიგი უარყოფითი მახასიათებლებით იქნება გამორჩეული.

კლიმატის ცვლილების გავლენის ეფექტის შერბილებისათვის თადარიგის დაქვეყნა, შესაბამისი მიზნობრივი ღონისძიებების შემუშავება და მათი განხორციელებისთვის მზაობა მეტად აუცილებელი და მნიშვნელოვანი საკითხია.

ჩვენ ქვეყანაში, მოსალოდნელი კლიმატური რისკები მოიცავს რეალურ ცვლილებებს იმ მაკრო და მიკრო რეგიონებში, სადაც ხეხილის აგრობიოცენოზები გვაქვს. კერძოდ, მოსალოდნელია ტემპერატურების ექსტრემალური მატება, მზის რადიაციის ინტენსივობის ზრდა, ნალექების არათანაბარი განაწილება, ჰაერში ნახშირორჟანგის (CO₂) შემცველობის ზრდა, გვალვიანი პერიოდების ხანგრძლივობის

მატება, არახელსაყრელი მეტეოროლოგიური შემთხვევების (გაზაფხულის გვიანი და შემოდგომის ნაადრევი ყინვები, სეტყვა და სხვა) ზრდა, მაღალი ტემპერატურის (+32-35°C და მეტი) დღეების ციკლების გახანგრძლივება, თოვლის საფარის პერიოდის შემცირება, ძლიერი და ცხელი ქარების შემთხვევების ზრდა და ა.შ.

აღნიშნულმა ფაქტორებმა, ხილის წარმოების სექტორში, შესაძლოა, მთელი რიგი უარყოფითი მოვლენები გამოიწვიოს. მათ შორის:

- სარწყავი წყლის მოხმარების მნიშვნელოვანი გაზრდა - ბაღებში წყლის დეფიციტის შექმნა;
- ხილის ნაყოფების ზედაპირის გაცხელება, აწვა და შესაბამისად, ხილის სასაქონლო თვისებების დაკარგვა;
- ფოთლების თერმული დაზიანება - ფოთლის ასიმილაციური აქტივობის შემცირება შესაბამისი უარყოფითი ეფექტით მოსავალზე;
- მავნე პათოგენების გავრცელების ინტენსივობისა და სიჩქარის მომატება;
- ყვავილების დამტვერვის ეფექტიანობის შემცირება;
- ხილის ნაყოფების ფიზიოლოგიური, მორფოლოგიური და ბიოქიმიური თვისებების ნეგატიური ცვლილება - ნახშირწყლების ნაკლები დაგროვება, საგემოვნო თვისებების დაქვეითება, შენახვის უნარიანობის კლება და სხვა;
- ხილის შეფერვის გაუარესება, ანთოციანების და ფენოლების შემცირება - დღე-ღამის ტემპერატურის ამპლიტულის შემცირების გამო;
- საქართველოს ზოგიერთ რეგიონში ზამთრის გაცივების ტემპერატურების (CU) შემცირება და შესაბამისად, ყვავილობის ინტენსივობის დაქვეითება;
- ყვავილობის ადრეული დაწყება და მოსავლის აღების პერიოდის ცვლილება;
- ცხელი დღეების პერიოდში, ბაღებში სასოფლო-სამეურნეო საქმიანობის განხორციელების შეზღუდვა - სამუშაო პერიოდის რიტმის უარყოფითი ცვლილება და სხვა.

განხილული სავარაუდო რისკების უარყოფითი გავლენის შერბილებისათვის, ხეხილის ბაღების პროდუქტიულობის და სტაბილური შემოსავლების შენარჩუნების მიზნით, მნიშვნელოვანია გათვალისწინებული იყოს ადაპტაციური ღონისძიებების შემდეგი შემოთავაზებული ელემენტები:

- ხეხილის ბაღებში წვეთოვანი ირიგაციის მოწყობა, ამ ეტაპისთვის, დასავლეთ საქართველოს ნალექებით მეტ-ნაკლებად უზრუნველყოფილ ისეთ რეგიონებშიც, როგორცაა გურია, სამეგრელო და აჭარა;

- მზის სიციხისა და ულტრაიისფერი სხივებისაგან დამცავი სპეციალური პრეპარატების მიზნობრივი შესხურება - კალციუმის, კალიუმის და სხვა მსგავსი ფილოსოფიკატების შემცველი, მცენარულ ბაზაზე დამზადებული ფიტოსტიმულატორებისა და ცელულოზის ნანოკრისტალების ბაზაზე დამზადებული პრეპარატების მიზნობრივი გამოყენება;
- წვეთოვანი ირიგაციით უზრუნველყოფილ ბაღებში - პრეცისიული (ზუსტი) მორწყვის უზრუნველყოფად ნიადაგის, ჰაერისა და ნაყოფების მონიტორინგის შესაბამისი თანამედროვე სენსორებისა და დენდრომეტრების, სმარტ (გონიერი) ონკანებისა და სხვა საშუალებების გამოყენება ნიადაგის ოპტიმალური ტენიანობის შესანარჩუნებლად და წყლის დაზოგვისათვის;
- პესტიციდების და აგროქიმიკატების გამოყენების პერიოდის შესაბამისი კორექტირება - უპირატესად, შესხურების საღამოს და დილის საათებში გადატანა;
- ბაღში რესურსდამზოგავი კონსერვატიული პრინციპების გამოყენება - ხეხილის რიგთაშორისებში მწვანე კორდის გამოყენების ტექნოლოგია, რომელიც იცავს ნიადაგს გადახურებისგან;
- მავნე პათოგენების გავრცელების პროგნოზირებაზე (ფერომონული მონიტორინგი და ფენოლოგიური მოდელები) დაფუძნებული მეთოდების ინტენსიური გამოყენება, მათი გავრცელების ოპტიმალური პრევენციისთვის;
- ბაღებში საჩრდილობელი და სეტყვის საწინააღმდეგო ბადეების მიზნობრივი მოწყობა;
- რეგულირებადი დეფიციტის ირიგაციის (RDI) მიდგომების გამოყენება;
- ქარსაფარი ზოლების მოწყობაზე განსაკუთრებული აქცენტის გაკეთება, როგორც ძლიერი ქარის შეკავების,

ასევე ცხელი ფიონური ქარების უარყოფითი გავლენის შემცირების საშუალება;

- ხეხილის ადაპტური გვალვაგამძლე კულტურების, მაღალპლასტიური ჯიშებისა და საძირების შერჩევა;
- რეალური და ვირტუალური აგრომეტეო სადგურების დაყენება ბაღების აგრობიოცენოზებში ჰიდროთერმული რეჟიმის რეალური ასახვისათვის. აღნიშნულის შესაბამისად, მორწყვის სქემების შესაბამისი დაზუსტება;
- წყლის დეფიციტის პირობებში, პერმანენტული ირიგაციის უზრუნველყოფად წვიმის წყლის დაგროვებისა და ირიგაციის სხვა პროგრესული წყალდამზოგავი მეთოდების გამოყენება;
- მულჩირების ტექნოლოგიების გამოყენება - ტენიანობის შენარჩუნების მიზნით, ორგანული და პლასტიკური მულჩის გამოყენება;
- ხეხილის ბაღის გაშენებამდე მოცემული მიკრორეგიონის დეტალური გამოკვლევა როგორც ნიადაგობრივი და კლიმატური პირობების, ასევე სარწყავი წყლის მიმდინარე და სამომავლო რეჟიმების შესაბამისი შეფასების მიზნით;
- ხეხილის ინტენსიურ საყრდენიან ბაღებში დინამიკური (მოძრავი) აგროსოლარსისტემების მოწყობა, რომელიც გამიზნულია მცენარეების მზისგან დასაცავად და თავისთავად „მწვანე“ ელექტროენერჯის მისაღებად, რომელიც გამიზნული იქნება სოფლის მეურნეობაში გამოსაყენებლად.
- სარწყავი წყლით საექვო უზრუნველყოფის პირობებში, შედარებით გვალვაგამძლე ხეხილოვან კულტურებზე აქცენტის გაკეთება (მაგ. ფსტა, უნაბი, ზეთისხილი და სხვა).

მოცემული ღონისძიებების გარდა, თავისთავად არსებობს, კლიმატური ცვლილებების რისკების შემცირების სხვა არანაკლებ საინტერესო და ანგარიშგასაწივი მიდგომებიც, რომელთა გამოყენება ასევე მნიშვნელოვნად შეუწყობს ხელს ხეხილის ბაღების ჯანსაღ მდგომარეობაში შენარჩუნებას.

ნიშანდობლივია, რომ მეხილე ფერმერებმა ნათლად უნდა გაითავისონ და აუცილებლად გაითვალისწინონ, რომ გლობალური კლიმატური გამოწვევები ჩვენი ცხოვრების თანამდევია ნაწილი ხდება. გაცნობიერებული უნდა იყოს, რომ აღნიშნული ცვლილებებით გამოწვეული რისკები, შესაბამისი ღონისძიებების გონივრული დაგეგმვისა და განხორციელების პირობებში, სრულად ექვემდებარება გადაწყვეტას. აღნიშნულის საფუძველზე, სავსებით მიღწევადია ხილის მაღალპროდუქტიული, მაღალხარისხისოვანი და კონკურენტუნარიანი მოსავლის მიღება, რაც მეხილეობის სექტორში დასაქმებული პირების ეკონომიკური შემოსავლების მდგრადობას უზრუნველყოფს.

ესპარცეტის კულტურის სარეველები

ესპარცეტი (*Onobrychis*) უძველესი კულტურაა, იგი ამიერკავკასიაში ცნობილი იყო მე-10 საუკუნეში, საფრანგეთში მისი მოვლა-მოყვანა მე-15 საუკუნიდან დაიწყო. მსოფლიოში ესპარცეტის 80-ზე მეტი სახეობა აღინიშნება, თუმცა კულტურაში ძირითადად სამია ცნობილი: ჩვეულებრივი ესპარცეტი, ამიერკავკასიის ესპარცეტი, ქვიშის ესპარცეტი.

ესპარცეტი მრავალწლიანი პარკოსანი ბალახია, იგი ძვირფასი საკვები კულტურაა მესაქონლეობისთვის, თაფლოვანი მცენარეა, გამოიყენება ნიადაგის ეროზიის წინააღმდეგ. ესპარცეტი ივითარებს ძლიერ ფესვთა სისტემას, ფესვი ნიადაგში ჩადის 3-6 მ სიღრმეზე და უნარი აქვს გვალვის პერიოდში

ნიადაგის ღრმა ფენებიდან გამოიყვანოს წყალი, ფესვზე ივითარებს კოჟრის ბაქტერიებს, რომლებიც ინტენსიურად ახდენენ ატმოსფეროს თავისუფალი აზოტის ფიქსაციას, რითაც მალღდება ნიადაგის ნაყოფიერება, უმჯობესდება ნიადაგის სტრუქტურა, იგი საუკეთესო წინამორბედაა თესლბრუნვაში სამემოდგომო ხორბლისთვის, შაქრის ქარხლისთვის და სხვ. ესპარცეტს იყენებენ თივად, მწვანე საკვებად, საძოვრად, სიმინდსა და სხვა მარცვლოვნებთან შერეული უმაღლესი ხარისხის სილოსს იძლევა.

ესპარცეტი შეიცავს ცილებს, ცხიმებს, ნახშირწყლებს, უჯრედანას, ფერმენტებს, ვიტამინებს, ამინომჟავებს. მასში

არსებული უაზოტო ნაერთები ხელს უწყობენ სისხლში შაქრის და ქოლესტერინის დონის შემცირებას, ასკორბინის მჟავის შემცველობა ხელს უწყობს იმუნიტეტის ამაღლებას და სხვ. ესპარცეტის ნათესებში გავრცელებული სარეველებია: ყანის ბირკა (*Caucalis daucoides* L.), ბოლოკა (*Rapistrum rugosum* L.), ძაღლის ენა (*Cynoglossum officinale* L.), ეგილოფსი (*Aegilops cylindricum* L.), სალათი ბერნეთი (*Sanguisorba minor* L.), ყანის რეზედა (*Reseda lutea* L.), ყვითელი ძიძო (*Melilotus officinalis* L.) შვრიუკა (*Avena fatua* L.), ბეგიაური (*Galium aparine* L.), მხოხავი ჭანგა (*Elitrigia repens* L.), ხვართელა (*Convolvulus arvensis* L.) და სხვა.

ყანის ბირკა - CAUCALIS DAUCOIDES L.

ვარდერძა; ღერო სწორი, დატოტვილი ზედა ნაწილში, შებუსული; ფოთლები მორიგეობითი, ლანცეტისებური, შებუსული; ყვავილი წვრილი, ძაბრისებური, მონითალო - მენამული ფერის, ყვავილობს მაის - ივნისში; ნაყოფი კაკლუჭა, მწიფდება აგვისტო - სექტემბერში.

ყანის რეზედა - RESEDA LUTEA L.

ერთწლიანი ბალახოვანი მცენარეა; ღერო სწორი, დატოტვილი, შებუსული, 30 -80 სმ; ფოთლები მორიგეობით განლაგებული, ლანცეტისებური, 3-5 ფრთისებრდანაკვთული; ყვავილედი მტევანი, ყვავილი მომწვანო-მოყვითალო, ყვავილობს მაისიდან სექტემბრამდე; ნაყოფი მოგრძო კვერცხისებური სამწახნაგოვანი კოლოფი; თესლი თირკმლისებური, პრიალა, მოშავო-ყავისფერი, მოყვითალო ელფერით; ერთი მცენარე იძლევა 400 000 თესლს, რომლებიც სიცოცხლისუნარიანობას ინარჩუნებენ ხუთ წელიწადს. ყანის რეზედა გავრცელებულია როგორც საგაზაფხულო, ისე სამემოდგომო ჭვავისა და ხორბლის ნათესებში, სათოხნ და ბოსტნეულ კულტურებში.

ეგილოფსი - AEGILOPS CYLINDRICUM L.

ერთწლიანი მარცვლოვანი ბალახოვანი სარეველაა, 15-65 სმ სიმაღლის; ეფემერია, ზამთარგამძლე, გვალვაგამძლე, იზრდება დამლაშებულ ნიადაგებზეც; ღერო სწორმდგომი, წვრილი; ფოთლები ხაზურა, ბრტყელი, იშვიათად შებუსული ან შიშველი; ყვავილედი თავთავი. ყვავილობს მაისში, ნაყოფს იძლევა ივლისში.

სალათი ბერნეთი - SANGUISORBA MINOR L.

მრავალწლიანი ბალახოვანი ფესურიანი მცენარეა ვარდისებრთა ოჯახიდან; ღერო სწორი, 40-90 სმ; ფოთოლი რთული, შედგება 7-25 ფოთოლაკისგან, სიგრძე 5-30 სმ, კიდედაკბილული, მომრგვალო ან ელიფსური; ყვავილი მოთეთრო, ყვავილობს ივნის-ივლისში; ნაყოფი თესლურა, მოგრძო, ყავისფერი, ხისებური, მეჭეჭისებური ზედაპირით.

მხოხავი ჭანგა - ELITRIGIA REPENS L.

მრავალწლიანი, ბალახოვანი, ფესურიანი, აბეზარი სარეველაა მარცვლოვანთა ოჯახიდან. ფესურა გრძელი, ვრცელდება ჰორიზონტალურად, ვერტიკალურად - 5-15 სმ-მდე; ღეროს სიმაღლე 40-150 სმ; ფოთოლი - შიშველი, ბრტყელი, ხაზურა; ყვავილედი - რთული თავთავი. თესლი - მარცვალი, ჩალისფერი, სიგრძე - 0,5 სმ.

ყვითელი ძიძო - MELILOTUS OFFICINALIS L.

ორწლიანი ბალახოვანი მცენარეა პარკოსანთა ოჯახიდან; ფესვი მთავარღერძა; ღერო სწორი, დატოტვილი, 1-1,5 მ სიმაღლის; ფოთოლი სამფოთლოაკიანი, ლანცეტისებური, კიდედაკბილული; ყვავილედი ყვითელი ფერის მტევანი, ყვა-

ვილობს - ივნისიდან სექტემბრამდე; ნაყოფი - პარკი, ოვალური, 3-4 სმ, მურა შეფერილობის, შიშველი, ერი ან ორი თესლით; თესლი მოგრძო ოვალური, ოდნავ შეჭყლეთილი, გლუვი, ყვითელი, მოყვითალო - მომწვანო, ღია ყავისფერი.

შვრიუკა - AVENA FATUA L.

ერთწლიანი ერთლებნიანი სარეველაა, მარცვლოვანთა ოჯახიდან, სიმაღლით 120 სმ. ფოთლები ლანცეტისებურია. კილიანი მარცვალი თითისტარისებურია, ფხიანი; გარეთა კილი ტყავისებურია, მჭიდროდ ეკვრის მარცვალს, წვეროში გაყოფილია ორად; ფხა მუხლისებურია, მაგარი, გამოდის შუა ნაწილიდან, სიგრძით 12-დან 20-მმ. მარცვალი ცილინდრული, ზედაპირი დაფარულია თხელი, მონაცრისფრო - მოყვითალო ზემოთ მიმართული ბუსუსებით, სიგრძე 6-8 მმ. შვრიუკა ძნელი გამოსარჩევია შვრიის, ხორბლის და სამემოდგომო ქერის თესლისგან.

ბეგიაური - GALIUM APARINE L.

ერთწლიანი, ბალახოვანი, შხამიანი სარეველაა ნაცარქათამასებრთა ოჯახიდან; ღეროს სიმაღლე 30-80 სმ; ფოთოლი ვიწრო ლანცეტისებური; ყვავილი წვრილი თეთრი, ყვავილობს ივლის-აგვისტოში; ნაყოფი კაკლუჭა, მომრგვალო, აქვს ამონაკვეთი, მონაცრისფრო-ყავისფერი, დაფარულია ჯაგრებით; თესლი ნაყოფის მაგვარი, ჯაგრების გარეშე.

ხვართელა - CONVOLVULUS ARVENSIS L.

მრავალწლიანი, ბალახოვანი, ფესურიანი, აბეზარი, შხამიანი სარეველაა ხვართელასებრთა ოჯახიდან. ღერო ხვიარა შიშველი წვრილი, სიმაღლე ერთი მეტრი; ფოთლები ვიწრო შუბისმაგვარი; ყვავილი თეთრი ან ვარდისფერი. ნაყოფი - კოლოფი, მონაცრისფრო - მწვანე, მონაცრისფრო - ყავისფერი, ნაცრისფერი, მომრგვალო - ოვალური, ხაოიანი ზედაპირით; თესლი უკუღმაკვერცხისებური, სამწახნაგოვანი, ზედაპირი გლუვი, მონაცრისფრო - ყავისფერი, მუქი ნაცრისფერი, თითქმის შავი.

ბოლოკა - RAPISTRUM RUGOSUM L.

ერთწლიანი შხამიანი სარეველა მცენარეა ჯვაროსანთა ოჯახიდან; ღერო დატოტვილი, 30-100 სმ სიმაღლის; ფოთლები მოგრძო ლანცეტისებური; ყვავილი ყვითელი ან თეთრი, ყვავილობს მაისიდან აგვისტომდე; ნაყოფი ჭოტაკი, შებუსული, რომელშიც ორი თესლია, ნაყოფმსხმოიარობა ივლისი - სექტემბერი.

ძაღლის ენა - CYNOGLOSSUM OFFICINALE L.

ორწლიანი, შხამიანი, ბალახოვანი სარეველაა 1 მ - მდე სიმაღლის; ფესვი მთა-

